

Försvarshögskolan

Det öppna Norden och dess högerextrema fiender

En studie av demokratisk (in)tolerans

Viktor Lundquist

Självständigt arbete, 30 hp

Statsvetenskap med inriktning krishantering och säkerhet

Masterprogram i politik och krig

HT 2019

Handledare: Dan Hansén

Antal ord: 14 907

Abstract

This thesis examines four Nordic countries' problem representations on the area of democratic tolerance against extreme right movements and ideologies, with a special focus on how these problem representations might affect the different countries' democracy as well as future conditions for consensus and cooperation. By using a poststructural perspective and discourse analytical framework called 'What's the problem represented to be?', the Swedish, Norwegian, Danish and Finish perspective on tolerance against right wing extremism is analysed and compared. The study analyses official government documents and speeches, and finds that there are several differences between the cases with regards to how they formulate extreme right movements as an existential threat against democracy, or rather as a minor challenge. Sweden to a large extent, and Finland to some extent, highlights extreme right extremism as a direct threat against democracy, and therefore opens up for regulations of fundamental democratic principles such as the freedom of association in order to combat this. Denmark and Norway are more reluctant to these kinds of measures and are rather highlighting the importance of defending the democratic principles in themselves. The result indicates that future regional cooperation between all four countries is unlikely, as they so apparently differ in how they understand and accentuates the problem of democratic tolerance against extremism.

Key words: right wing extremism, tolerance, intolerance, substantive democracy, procedural democracy; problem representations

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Frågeställning	3
1.3	Syfte och forskningsbidrag.....	4
2	Begreppsdefinition	5
3	Teoretiskt ramverk	7
3.1	Litteraturoversikt.....	7
3.1.1	Substantiell demokrati.....	8
3.1.2	Processuell demokrati	9
3.1.3	Begränsningar i tidigare forskning.....	11
3.2	What's the problem represented to be?	12
4	Metod	16
4.1	Forskningsdesign.....	16
4.2	Val av analysenheter och material	17
4.2.1	Avgränsningar	19
4.3	Operationalisering	21
4.3.1	Modifiering av WPR.....	23
5	Empirisk undersökning och analys	25
5.1	Problemrepresentation.....	25
5.2	Underliggande antaganden.....	27
5.3	Förekomst.....	29
5.4	Tystnader.....	29
5.5	Effekter.....	31
5.6	Sammanfattande tabell	34
6	Slutsats och avslutning	35
7	Referenslista	37
7.1	Litteratur.....	37
7.2	Empiriskt material	42
8	Bilaga	46

1 Inledning

”Det kommer alltid att vara ett av demokratins bästa skämt, att den ger dess fiender de medel genom vilka den förstördes”¹

– Joseph Goebbels, 1935

1.1 Bakgrund

Under 2000-talet har högerpopulistiska krafter fått en allt mer framträdande roll i Europa. I Norden har högerpopulistiska partier etablerat sig på den politiska arenan och vunnit reellt inflytande och betydande politisk påverkan (Jungar 2017:11; Lodenius & Wingborg 2011:73). Mycket forskning har ägnats åt att förstå och förklara dessa partiers framväxt och roll i dagens politiska system (Lindroth 2016; Lodenius 2015; Mammone m.fl. 2013). Parallellt har även högerextrema organisationer vuxit, något som inom akademien ägnats mindre uppmärksamhet (Widfeldt 2004:150). Norden beskrivs idag som ett av ultranationalismens starkaste fäste, där organisationer av detta slag blivit allt mer offentliga och offensiva (Arnstad 2013:367; Löow 2015:20-21). Den nordiska extremhögern präglas av nynazism och våld, och innefattar bland annat personer dömda för rasistiskt motiverade mord (Widfeldt 2004:150). I Norge beskriver Polisens säkerhetstjänst hur allt fler högerextremiseras, och att denna extremism skiljer sig från exempelvis islamistisk extremism, då den appellerar till både yngre och äldre (Politiets Sikkerhetstjeneste 2019:3). Svenska Säkerhetspolisen beskriver hur den kontemporära vit makt-miljön, genom våld och hot, syftar till att avskaffa det rådande demokratiska styrelseskicket (Säkerhetspolisen 2019:59).

Nordiska Motståndsrörelsen (NMR) är den mest etablerade organisationen i Norden, och beskrivs ha förmåga att utföra attacker som skulle kunna klassas som terrorattentat i syfte att ändra samhällsordningen (Jönsson 2018). NMR:s mål är att ena ett nordiskt samhälle som bygger på en renlärig och traditionell nationalsocialistisk världsåskådning, där folkets enande är viktigare än individens rättigheter (Mattsson 2018:5-6). Organisationen beskriver i dess partiprogram hur de önskar utföra genetiska rasprofileringar, återta makten från den ”globala

¹ Egen översättning. För originalcitat se Fox & Nolte 1995:1.

sionistiska eliten”, och avskaffa det rådande demokratiska systemet (Lindberg m.fl. 2015:8, 13, 22-23). Ledande personer inom NMR beskriver hur organisationen i framtiden syftar till att utöka sin aktivitet i hela Norden, och på sikt störta den nuvarande liberala demokratin (NRK Brennpunkt 2017).

Denna framväxt av nordisk högerpopulism och högerextremism är något förbryllande, då traditionellt liberala nordeuropeiska länder länge beskrevs som de sista utposterna som lyckats stå emot dessa typer av trender (Mudde 2016:117). Och länder präglade av demokrati, stark välfärd, och en befolkning som ständigt rankas bland de lyckligaste i världen borde egentligen innebära dåliga förutsättningar för denna typ av rörelser (Downs 2012:136-137). Därför är det inte omöjligt att NMR:s framväxt överraskat politiker och makthavare, något som avspeglas i omvärldens kritik kring hur högerextremism av detta slag hanterats. Under 2018 efterlyste Europaparlamentet ett förbud mot nynazistiska organisationer bland EU:s medlemsländer, grundat i en oro över en allt mer normaliserad fascism och rasism. Parlamentet beskrev hur brist på skarpa åtgärder resulterat i dagens ohållbara situation, och exemplifierad bland annat med fascistiska attacker i Norden (European Parliament 2018). De nordiska länderna får också återkommande kritik av FN:s kommitté för avskaffande av rasdiskriminering (hädanefter CERD) som bland annat anmärker på bristande förmåga att stävja hatbrott och skydda minoriteter (United Nations – CERD, 2015; United Nations – CERD, 2017a; United Nations – CERD, 2018; United Nations – CERD, 2019).

Utifrån den kritik som riktats, och NMR:s allt mer offentliga profil, har det på vissa håll på senare tid blossat upp diskussioner kring hur högerextrema organisationer bör hanteras. Sedan mars 2019 är NMR som organisation förbjuden av både tings- och hovrätt i Finland, och är olaglig i väntan på slutgiltig dom från högsta domstolen (Eklund 2019). I Danmark, å andra sidan, råder en annan realitet. En av de främsta forskarna kring demokratisk tolerans och extremism, Cas Mudde, beskriver hur Danmark exemplifierar kontemporär normaliserad högerextremism (Gøttske 2019). I Sverige har en liknande diskussion som den i Finland börjat föras, där frågan dock förefaller vara mer kontroversiell. Sedan en tid har regeringen öppnat för ett eventuellt nationellt organisationsförbud, men samtidigt lyft denna frågas komplexitet då det rör sig om grundlagsnära lagstiftning. En parlamentariskt sammansatt kommitté har tillsatts för att utreda ett eventuellt organisationsförbud för rasistiska organisationer (TT 2019a). Norge har i sin tur en lång tradition av att inte begränsa demokratis principer, utan att ge även extrema rörelser stora friheter. Landet beskrivs representera en väldigt liberal syn på exempelvis yttrandefriheten, och som traditionellt

motvilligt att inskränka denna (Bangstad 2014:275-276). Efter högerextreme Anders Behring Breiviks terroråd framhävde dåvarande statsminister Jens Stoltenberg att svaret skulle vara mer öppenhet och demokrati, och att dådet inte fick användas som ursäkt i en häxjakt på åsikts- och yttrandefriheten (Downs 2012:4, 10; Arnstad 2013:371).

Diskrepansen mellan länderna syns även i praktiken. Under sommaren 2019 utbröt ordväxling mellan Norges statsminister Erna Solberg och Sveriges energiminister Anders Ygeman, när Solberg anmärkte på att Norge har problem med svenska nynazister kopplade till NMR. Ygeman menade att Solberg istället för att kritisera Sverige borde vara självkritisk, då hon regerar med Frammskrittspartiet (Majlard 2019). Mellan de nordiska länderna är denna sortens anmärkande på grannländernas hantering av populism och extremism frekvent förekommande (Lindroth 2016:320-321). Sveriges statsminister Stefan Löfven menade att det var fel att säga att Sverige har större problem med högerextremism än Norge och Danmark, och efterlyste mer samarbete länderna emellan, något även Solberg önskade (TT 2019b).

Just brist på samsyn och samarbete framhålls som problematiskt gällande hantering av högerextrema organisationer då dessa något paradoxalt inte sällan är att betrakta som transnationella, vilket gör det svårt för stater att motverka dem på egen hand (Mammone m.fl. 2012:3). Center mot våldsbejakande extremism är bland de som efterlyser mer nordiskt samarbete i dessa frågor (Center mot våldsbejakande extremism 2019).

1.2 Frågeställning

I de nordiska länderna förefaller det alltså råda en något motsägelsefull situation där högerextremism i allmänhet och NMR i synnerhet etableras och verkar transnationellt, samtidigt som både samsyn och nationellt agerande ofta lyser med sin frånvaro eller varierar kraftigt länderna emellan – trots att det i många fall verkar finnas både behov och vilja till det. Länderna verkar också vid en första anblick vara diversifierade kring hur de ställer sig till praktiska begränsningar i demokratin för att motverka denna typ av rörelser. I denna situation tar följande undersökning sin utgångspunkt, och ämnar besvara frågan:

På vilka sätt skiljer sig de nordiska ländernas problemformulering kring högerextremism som hot mot demokratin åt, och hur påverkar detta förutsättningarna för samsyn?

Med Norden avses i den här uppsatsen Sverige, Danmark, Norge och Finland. Island har av pragmatiska skäl exkluderats, då landet inte beskrivs vara lika drabbat av varken högerextremism eller högerpopulism som övriga Norden (Jungar 2017:14-15). Exempelvis är NMR fortfarande bara i etableringsfasen på Island, och har där hittills endast arrangerat en offentlig flygbladsutdelning (Nordfront 2019).

1.3 Syfte och forskningsbidrag

Frågeställningen är relevant att undersöka utifrån en rad aspekter. Som tidigare nämnt har akademisk forskning kring Norden i stor utsträckning kretsat kring högerpopulistiska partier snarare än högerextrema organisationer. Detta gäller i synnerhet hur länderna väljer att bemöta och hantera den utmaning som högerextremism ofta beskrivs utgöra, och undersökningen bidrar därför till att bredda detta forskningsfält. Studien är därmed kumulativ, vilket är en god utgångspunkt för nya undersökningars relevans (Esaiasson m.fl. 2012:20). Undersökningen är också relevant då den ämnar generera ökad förståelse för vad som till synes verkar vara något av en anomali gällande nordisk gemenskap. Inom flera politiska områden ser vi allt mer nordiskt samarbete och samsyn, exempelvis inom säkerhets- och försvarspolitik (Brommesson 2015:538-539). Hanteringen av högerextremism förefaller dock inte följa samma trend, och undersökningen syftar därför till att förbättra förståelsen kring detta. Ökad kännedom för något som förbryllar eller inte sker i enlighet med vad som kan förväntats är ytterligare en lämplig utgångspunkt för samhällsvetenskaplig forskning (Blaikie & Priest 2017:7; Halperin & Heath 2017:154, 216). Utifrån dessa aspekter är undersökningen därför relevant både från ett empiriskt och ett teoretiskt perspektiv, och att ny forskning är problemdriven, och intressant både inom- och utomvetenskapligt, anses vara gynnsamma förutsättningar (Halperin & Heath 2017:2). Undersökningen applicerar också ett för forskningsområdet nytt typ av teoretiskt ramverk, i syfte att klargöra huruvida detta är lämpligt för ökad förståelse inom detta akademiska fält. Detta ramverk, samt det traditionella sättet på vilket undersökningar av denna typ brukar utföras, redogörs för i kapitel tre.

2 Begreppsdefinition

För att undvika missförstånd, samt ytterligare motivera beslutet att fokusera på högerextrema organisationer till förmån för högerpopulistiska partier, följer en kortare begreppsdefinition.

Tolerans är ett begrepp utan entydig definition, och dess betydelse kan variera beroende på vilken slags tolerans som åsyftas. Politisk tolerans definieras som en aktörs, exempelvis en stats, vilja att tillåta icke-omtyckta, kontroversiella eller obekväma åsikter, världsuppfattningar och uttryck att existera, synas och verka (Harell 2010:724). Politisk intolerans, å andra sidan, syftar till begränsningar av människors rätt att uttrycka sig och verka, och innefattar de åtgärder och strategier som tillämpas i syfte att begränsa förekomsten av vissa idéer och organisationer. En tolerant stat, på samma sätt som en tolerant individ, är en som accepterar idéer som utmanar eller motsäger de egna (Downs 2012:11).

Antalet definitioner och åsikter kring vad som egentligen skiljer högerpopulism och högerextremism åt är många, varav de definitioner som presenteras och används är de mest etablerade och vanligt förekommande med koppling till uppsatsens centrala teman. Emellertid finns det dock, i viss mån inom forskningsområdet men främst i den praktiska politiken, en generell tendens till sammanblandning och felanvändning av dessa begrepp. I sig är detta inte konstigt, då dessa i verkligheten inte sällan kan vara sammankopplande och angränsa till varandra (De Cleen 2017:342-343; Eatwell 2017:363). Högerextrema organisationer kan ha tydliga drag av populism, och i vissa fall gäller även vice versa. Men det finns också skillnader, främst kring hur de ser på och verkar inom det demokratiska systemet.

Några av populismens mest frekvent förekommande kännetecken är rörelser som utger sig för att vara folkets sanna röst, i bjärt kontrast till ett korrupt och elitistiskt politiskt etablissemang, och en vilja att tillskansa sig det politiska styret för att återge makten till vad som beskrivs vara "vanligt folk" (Eatwell 2017:364; Eatwell 2004:11-12). Ett viktigt karaktärsdrag för populism är alltså viljan att förmedla bilden av en slags försvarare av den allmänna demokratin, och i detta avseende skiljer sig högerpopulism och högerextremism åt. Högerextrem ideologi karaktäriseras egentligen av den raka motsatsen, nämligen direkt antidemokratiska och intoleranta tendenser, och en uppfattning om att alla människor inte förtjänar ett lika stort inflytande. Rätten till politisk påverkan anses här inte vara allmän, utan baserad på premisser såsom kön, ras och etnicitet. Andra centrala karaktärsdrag som

förknippas med högerextremism är viljan att bruka våld för att uppnå förändring (Downs 2012:14; Eatwell 2004:8), samt konspirationsteorier, rasism och antisemitism (Jamin 2013:43). I praktiken innebär det här tydliga skillnader gällande både mål och metoder mellan högerpopulistiska partier och högerextrema organisationer. De etablerade högerpopulistiska partierna i Norden sluter exempelvis alla upp bakom den rådande idén om demokrati, och nyttjar dennas parlamentariska förutsättningar för att påverka. De försöker i främsta hand influera politiken genom legala metoder och tar avstånd från politiskt våld. Förespråkande för exempelvis mindre invandring hänvisas ofta till oro för förlorad nationell kultur, eller ekonomiska kostnader och andra ”praktiska” hinder. Motsvarande högerextrema organisationer, såsom NMR, skiljer sig därmed i att dessa är antidemokratiska och vill ersätta det rådande demokratiska styrelseskicket med ett annat, som inte bygger på tanken om allas lika rösträtt och medbestämmande. Högerextrema organisationer skyr inte våldsmetoder i syfte att nå politisk förändring, och exempelvis minskad invandring motiveras istället i orsakstermer som rashierarki och etnicitet (Jungar 2017:48-49).

3 Teoretiskt ramverk

För att besvara uppsatsens frågeställning appliceras ett poststrukturellt perspektiv som kallas *What's the problem represented to be?*, vilket främst är utvecklat av statsvetaren Carol Bacchi. Uppsatsen tar avstamp i det faktum att tidigare liknande forskning främst syftat till att klassificera undersökta fall utifrån två snäva idealtyper, vilket skapat en grund bas för analys. Ambitionen är att Bacchis mer extensiva ramverk ska förbättra förståelsen för de nordiska ländernas perspektiv på demokratisk tolerans för högerextremism. I följande kapitel presenteras en litteraturöversikt av de två idealtyper som präglat fältets tidigare forskning, följt av det valda ramverkets ontologiska och epistemologiska grunder.

3.1 Litteraturöversikt

Nedan presenteras en sammanfattande redogörelse av de två centrala men diametralt motsatta perspektiven på demokratisk tolerans för extremism, vilka benämns som processuell demokrati och substantiell demokrati. Det breda forskningsfält till vilket denna undersökning knyter an har en lång historia. Redan på 400-talet f.Kr. diskuterade exempelvis Platon hur stater ska bemöta en folklig vilja av att försaka det demokratiska systemets institutioner (Kirshner 2014:3-4, 25). Men forskningsfältets stora genomslag kom under 1930-talet, en tid vars idéströmningar till stora delar än idag är präglade. Diskussioner kring huruvida demokratin behöver aktivt skydd från högerextremism blev mer påfallande än någonsin i det att Hitler och det Nationalsocialistiska tyska arbetarepartiet genom att utnyttja och tänja på centrala demokratiska principer, såsom organisations- och pressfriheten, lyckades uppnå en ”legal revolution”, som i slutändan kulminerade i störtandet av Weimarrepublikens demokrati (Rijpkema 2018:1-2). Två dominerande normativa idéströmningar har utifrån detta uppstått, vilka i studier också brukar användas för att kategorisera undersökta fall som antingen processuella demokratier eller substantiella demokratier, utifrån fallens syn på tolerans för extremism. Nedanstående litteraturöversikt är därmed en sammanfattande kombinerad redogörelse av vilka idéströmningar som varit dominerande inom respektive perspektiv, vars karaktärsdrag brukar användas som operationalisering vid fallstudier.

3.1.1 Substantiell demokrati

Det substantiella perspektivet bygger på idéer som rättfärdigar och förespråkar legislativa begränsningar i demokratins friheter i syfte att skydda själva demokratin, och brukar appliceras på fall som aktivt motarbetar extrema rörelser.

Weimarrepublikens förfall fick inte bara stora geopolitiska konsekvenser, utan blev också präglade inom forskning kring demokratisk tolerans. En av de främsta filosoferna inom området, Karl Loewenstein, var själv bland de som flydde nazisterna. Loewenstein förespråkade något som kallas Militant demokrati, vilket syftar till att demokratin behöver försvaras och beskyddas från det hot som exempelvis fascismen innebär (Loewenstein 1937:422-423). Loewenstein menade att om intoleranta krafter tillåts agera fritt så leder demokratins principer om tolerans och öppenhet till dess egen undergång (Ibid.:423-424). Samtida med Loewenstein verkade Karl Popper, som i sin klassiska bok *Det öppna samhället och dess fiender* myntade den så kallade toleransparadoxen, som refererar till att obegränsad tolerans i slutändan alltid leder till att toleransens sönderfall. Argumentet är att intoleranta och auktoritära krafter alltid kommer utnyttja och begå angrepp på den tolerans de ges och att denna därmed måste försvaras, annars förgås både toleransen och de toleranta. Popper framhöll därför att en demokrati måste förbehålla sig rätten att kuva och förbjuda de intoleranta, även med våld om så behövs (Popper 2017 [1945]:637-638).

Än idag är Loewenstein och Poppers resonemang påfallande bland de som förespråkar en substantiell demokrati, där staten uppmuntras använda sin makt för att skydda demokratin (Downs 2012:3). Även moderna argument avspeglar tankar som de båda filosoferna gav uttryck för, i det att demokratin i grunden är sårbar då den alltid riskerar att vara ett offer för dess egna principer om öppenhet och tolerans, och att extremistiska rörelser alltid kommer utnyttja inbyggda svagheter och då hota systemet (Ibid.:147-148).

Inom detta perspektiv är det därför okontroversiellt att förespråka begränsningar i demokratin – då detta är fundamentalt för att demokratin som sådan ska överleva. Förutom detta används också argument som framhäver att exempelvis organisationsfriheten i praktiken aldrig är absolut, utan avhängig uppsåt och verksamhet. Det anses exempelvis okontroversiellt att förbjuda terrororganisationer, och samma logik bör därför appliceras på rasistiska organisationer (Bleich 2011:85-86). Demokratin är full av regleringar och avvägningar och är inte en laglös folkvilja, som dessa menar företrädare för det processuella perspektivet förordar (Kirshner 2014:70). Försvarare av den substantiella demokratin menar helt enkelt att

demokratins långsiktiga överlevnad är viktigare än antidemokraters politiska rättigheter (Downs 2012:12).

Utifrån det substantiella perspektivet går det också att vända på diskussionen och hävda att regleringar av extremism är en demokratisk nödvändighet, då högerextrema organisationer trakasserar och attackerar många utsatta grupper, såsom HBTQ-personer och etniska minoriteter. Att tillgodose dessas beskydd, och i förlängningen skapa förutsättningar för dessa att fullt ut verka i det demokratiska samhället, kan också anses tillhöra demokratins kärnuppgifter, lika mycket som att skydda exempelvis yttrande- och organisationsfriheten (Bleich 2011:138-139; Eatwell 2004:1-2). Ett annat argument för intolerans mot de intoleranta härleds till att högerextrema organisationer i grunden är odemokratiska, och därför inte bör omfattas av demokratins principer. Dessa grupper har själva valt att agera utanför det demokratiska samhällets legala ramverk, och kan därför heller inte förväntas omfattas av dess positiva aspekter (Widfeldt 2004:152-153). Exempel på sådant resonemang återfinns bland annat i John Rawls *A Theory of Justice*, i vilken han beskriver att en persons rätt att klaga endast gäller principer den själv respekterar (Rawls 1999:190). Det innebär alltså att så länge högerextrema organisationer inte agerar enligt demokratins principer har de heller ingen rätt att kräva dess fördelar.

I studier brukar Tyskland användas som exempel för att illustrera det substantiella perspektivet i praktiken, i det att landet sedan andra världskriget aktivt försökt motarbeta och förbjuda rasistiska- och nazistiska organisationers ideologier och förutsättningar att verka (Bleich 2011:97-98; Mudde 2004:196).

3.1.2 Processuell demokrati

Huruvida det är nödvändigt, eller ens lämpligt, att förbjuda organisationer eller ideologier i syfte att försvara demokratin är dock ytterst omtvistat. I motsats till de som förespråkar det substantiella perspektivet finns förespråkare för den processuella demokratin.

Den principiella utgångspunkten för detta perspektiv är att demokratin ska vara en slags åsikternas fria marknad, vilket innebär att alla sorters tankar och åsikter är lika acceptabla – oavsett om de är demokratiska eller inte (Mudde 2004:196). Demokratin ska i grunden handla om den folkliga viljan, och även extrema åsikter ska rymmas inom denna. Det fundamentala att bevara är det institutionella ramverk som en liberal demokrati är, inte vilka effekter detta kan få på samhället (Downs 2012:12-13).

Tidigare nämnda Cas Mudde är bland de som förespråkar detta perspektiv, som bland annat menar att politiskt engagemang från extremistiska organisationer inte bör förbjudas, just med hänvisning till att även dessa rörelser bör ha demokratisk rätt att uttrycka sig. Mudde menar också att extremistisk hatretorik inte bör förbjudas, då en demokratisk stat inte kan basera lagstiftning utifrån att någon kan bli sårad eller upprörd (Mudde 2016:130-133).

Även det processuella perspektivet har en paradox som ställer motståndarsidans argument på sin spets, vilken utgår ifrån frågan kring vilken rätt en demokrati egentligen har att begränsa dess medborgares rättigheter om den fortsatt skall kunna kallas en demokrati (Pedahzur 2004:108). Paradoxen knyter an till resonemang om att vissa principer helt enkelt inte går att kompromissa med, om en stat faktiskt ska vara en demokrati. En sådan princip är organisationsfriheten, som är bland de mest etablerade demokratiska individuella friheterna. Och enligt en strikt syn på absoluta demokratiska friheter innebär det att även extrema och antidemokratiska organisationer har rätt att existera, och att förtryck av dessa försvagar det demokratiska systemets legitimitet (Kirshner 2014:36, 45, 63).

Perspektivet lyfter även hur komplext det är att börja begränsa och reglera inom demokratins principer, då detta lätt blir odemokratiskt i sig självt (Widefeldt 2004:155). Det finns i praktiken en stor gränsdragningsproblematik, och stor risk för oavsiktliga överträdelser. Vissa förespråkare medger att det förvisso kan vara så att stater gör för lite för att skydda demokratin, men lika riskfullt och demokratihotande är det om stater gör ”för mycket” (Kirshner 2014:7). Det finns helt enkelt en oro över att hot från vissa typer av extrema organisationer, kanske oavsiktligt, kan används för att rättfärdiga inskränkningar i demokratin och att detta sedan spiller över på andra områden eller drabbar fler än de tilltänkta (Mudde 2016:150-151). Syftet kan exempelvis vara att förbjuda en viss organisation, men frågan är hur det i praktiken ska ske på ett effektivt sätt. Organisationsfriheten och yttrandefriheten är tätt sammankopplade och ofta svåra att skilja åt, och förbudet av en organisation bygger ofta i grunden på dess åsikter eller agerande (Bleich 2011:88-89). Inte sällan förs det även fram mer praktiska argument för varför man inte ska begränsa exempelvis yttrandefriheten, då det exempelvis kan vara bättre att högerextrema ideologier och rörelser syns i det öppna så samhället vet vad de har att göra med, och att detta tvingar demokrater att slipa sina motargument (Mudde 2016:129-130).

I slutet av föregående sektion nämndes Rawls, och hur han menade att de som inte agerar i enlighet med de demokratins principer inte kan förvänta sig att få dessa tillgodosedda. Rawls

framhäver dock också att de intolerantas friheter endast ska begränsas om de toleranta uppriktigt och ärligt räds att demokratins institutioner annars är hotade (Rawls 1999:193), så att rakt av karaktärisera honom som förespråkare av det substantiella perspektivet vore ett misstag.

I studier brukar USA beskrivas som det land som på tydligast sätt illustrerar det processuella perspektivet, då landet av tradition i stor utsträckning tillåter exempelvis organisationer med extrema förtecken att verka. Rasistiska Ku Klux Klan har exempelvis vunnit rättsfall som givit dem tillåtelse att demonstrera i judiska kvarter (Bleich 2011:89; Mudde 2004:196).

3.1.3 Begränsningar i tidigare forskning

Det är uppenbart att relationen mellan demokratiska friheter och högerextremism är komplex, och saknar givet svar på vilket perspektiv som är rätt eller bäst i praktiken. I teorin är nästan alla människor för demokrati och frihet, och emot högerextremism, och syn på tolerans är därför vad som avgör vad som uppfattas som rätt och fel (Bleich 2011:139).

Det akademiska forskningsfältet kring demokratisk tolerans är inte nytt, men beskrivs ändå lida av brister. Exempelvis framhävs hur studier av detta slag inte sällan endast fokuserar på ett land, istället för applicering av fler fall och jämförelser mellan dessa (Downs 2012:27; Capoccia 2004:83-84; Mudde 2004:196). En ytterligare begränsning bland tidigare studier beskrivs vara att dessa inte sällan endast syftar till att utreda huruvida ett land kan klassificeras som en processuell demokrati eller en substantiell demokrati. En studie med utgångspunkt i denna strikta dikotomi reducerar förutsättningarna för extensiv och djupgående analys då toleransperspektiv ofta innehåller subtila lager, något som riskerar att förbises genom idealtypernas snäva och binära utformning (Mudde 2004:194-196).

Syftet med den här studien är därför att applicera ett, för denna typ av område, nytt typ av ramverk, för att undersöka huruvida detta är ett effektivt sätt att förstå demokratiska perspektiv på tolerans. Istället för att endast försöka klargöra huruvida fallen kan klassificeras som endera av de två idealtyperna görs en kvalitativ undersökning på fallens politiska kultur av tolerans, något som beskrivs vara avgörande i hur extrema rörelser ses på och hanteras (Downs 2012:77). Poststrukturella perspektiv har länge lyst med sin frånvaro i samband med den här typen av policyanalyser (Bacchi & Goodwin 2016:4), och genom att applicera ett poststrukturellt och socialkonstruktivistiskt perspektiv ges förhoppningsvis bättre förutsättningar för jämförelser mellan fallen och därmed en mer djupgående och grundlig analys, jämfört med en studie av binär idealtypsdesign.

3.2 What's the problem represented to be?

För besvara uppsatsens forskningsfråga appliceras ramverket *What's the problem represented to be?* (hädanefter WPR), vars ontologiska, epistemologiska och vetenskapsteoretiska utgångspunkter beskrivs nedan. I nästa kapitel beskrivs hur ramverket operationaliseras i praktiken.

Undersökningen syftar alltså till att kartlägga och jämföra de utvalda ländernas perspektiv på tolerans för högerextremism, med speciellt fokus på huruvida begränsningar i demokratin utifrån detta är lämpligt. Fokus ägnas alltså åt bakomliggande förhållande till faktiskt politiskt styrande, och faktorer som påverkar detta. Därför är det först nödvändigt att gå till botten med vad politiskt styrande i praktiken innebär, och hur det uppstår.

Ett centralt antagande inom WPR är att politisk förändring alltid sker som ett resultat av problem – om en stat vore problemfri skulle politisk förändring inte vara nödvändigt. När politiker och makthavare framhäver specifika problem säger de alltså även, explicit eller implicit, att något måste göras (Bacchi & Goodwin 2016:16). Detta relaterar till policypreferenser, det vill säga makthavares perceptioner och intentioner kring hur samhället bör eller inte bör styras (Klein & Marmor 2008:892-893; Kraft & Furlong 2018:5-6). Individens policypreferenser styrs av perspektiv och intressen, och hur man väger olika värderingar mot varandra (Bacchi 1999:9; Goodin m.fl. 2008:26). I praktiken innebär detta att förslag om politisk förändring bottnar i att värderingar ställs mot varandra, där vissa värderingar framhävs och andra tonas ner, vilket skapar förutsättningar för implementering av önskad politisk riktning (Kraft & Furlong 2018:7, 91; Bacchi & Goodwin 2016:8). Detta perspektiv på politisk förändring korrelerar väl med den här undersökningens ansats och det akademiska fältets grund, då syn på tolerans för högerextremism i mångt och mycket handlar om en värderingskonflikt mellan olika typer av demokratiperspektiv. Så, i korthet bygger ramverket på att politisk förändring alltid härstammar ur samhällsproblem och styrs av policypreferenser, och att forskning därför bör utgå ifrån detta (Bacchi 2009:31).

Men ett centralt ontologiskt antagande inom WPR och många andra poststrukturella perspektiv är att problem inte existerar av sig själva, utan är konstruktioner. Vad som allmänt uppfattas som problem är inte statiskt eller objektivt, utan konstruerat, föränderligt och möjligt att påverka (Goodin m.fl. 2008:26). Istället för att tänka i termer av fristående samhällsproblem som adresseras och löses bör fokus ägnas åt hur politiska problem ”skapas”

av aktörer som verkar inom samhället i allmänhet och politiken i synnerhet (Bacchi 1999:199). Samhällets drivande politik grundas i praktiken alltså inte i objektiva konkreta problem, utan är avhängigt hur specifika frågor, områden och ämnen formuleras och diskuteras, vilket är det Bacchi kallar problemrepresentation eller problemformulering (Bacchi 2009:xi-xiii). En problemformulering kan därför ses som ett slags narrativ som konstruerar och skapar uppfattningar kring samhällsfrågor. Det förmedlar en kollektiv tolkning och perception om vad som är problematiskt, och vad som behöver göras (Hajer & Laws 2008:260).

I grunden är det alltså inte problem, utan problemformuleringar, som styr samhället, och WPR:s främsta hållning att dessa därför är vad fokus bör ägnas åt (Bacchi & Goodwin 2016:16-17, 108). Detta eftersom politisk förändring inte kan ske förrän grunden för den är lagd – ”policy cannot go to work without first problematising its territory” (Bacchi 2009:263).

Utifrån den centrala roll som problemrepresentationer har inom WPR är det värt att ägna ytterligare några rader kring vad detta egentligen innebär, och vilka möjligheter detta ramverk öppnar för akademiska undersökningar. Utifrån premissen att förändring i samhället grundar sig i problem, och att problemrepresentationer är mekanismen som synliggör dessa, är det självklart att det som är mest relevant att undersöka för att förstå praktisk politik är just problemrepresentationer, och hur dessa framställs (Bacchi & Goodwin 2016:108; Bacchi 2009:30, 263). Dessa är en slags projektion av vilka utmaningar och frågor som anses vara värda att ta i beaktning, men säger också något om vad som inte är det (Bacchi 2009:263). Och genom att applicera WPR tydliggörs vilka frågor som framställs som problem och vilka som inte gör det, samt vilka politiska åtgärder som utifrån detta möjliggörs, och vilka som kan tänkas förekomma i framtiden. WPR ger redskap att analysera hur problemformuleringar är konstruerande, och hur de i själva verket kan bidra till att skapa en verklighetsbild snarare än att endast vara ett resultat av verkligheten (Kraft & Furlong 2018:92-93; Bacchi & Goodwin 2016:52-53). Akademiskt innebär detta att studier av problemrepresentationer genererar möjlighet att förstå politiska processer, beslut och agerandes ursprung och förklaringsfaktorer, vad som egentligen syftar till att förändras, och vilka implikationer detta kan komma att få (Bacchi 2009:263).

Vetenskapsteoretiskt bygger ramverket på tankar från poststrukturalism och socialkonstruktivism, men är också influerat av bland annat governmentality studies, i det att det analyserar och teoretiserar kring hur politiskt styrande sker. Utgångspunkten är alltså att

inte ta exempelvis samhällsproblem för givna, utan att snarare se dessa som konstruktioner (Bacchi & Goodwin 2016:7-8; Bacchi 2009:264-265). Att aktörer inte endast representerar eller avspeglar dess omvärld, utan faktiskt konstruerar och påverkar den, är en central tanke inom poststrukturella perspektiv. Ramverket har likheter med exempelvis framingteori, men skiljer sig i vad som åsyftas att undersökas. Undersökningar med utgångspunkt i framingteori brukar inte sällan undersöka hur problem framställs för att vinna gehör hos en referensgrupp, eller hur frågor bäst ska framställas för maximal effekt. WPR, å andra sidan, syftar till att undersöka hur problemformuleringar ger förutsättningar till påverkan av praktisk politik och politiskt styrande (Bacchi 2009:xii, 263).

WPR vilar på en interpretivistisk grund, vilket också avspeglas i samtliga steg och metodologiska avvägningar i denna uppsats. Interpretivismen utgår ifrån att den sociala verkligheten är annorlunda än den naturvetenskapliga, vilket får konsekvenser för vilken typ av forskning som kan göras. Eftersom verkligheten inte går undersöka objektivt eller fristående från vår egen tolkning blir det omöjligt att finna objektiva mönster och kausala samband. Interpretivistisk samhällsvetenskaplig forskning syftar därför till att producera välgjorda tolkningar av omvärlden som bidrar till bättre förståelse, snarare än att finna orsakssamband (Halperin & Heath 2017:5, 41; Blaikie & Priest 2017:100). Hur denna undersökning anpassas efter dessa epistemologiska premisser beskrivs i nästa kapitel.

Utifrån ramverkets ambition att studera problemrepresentationer, och vilken praktisk påverkan dessa får, blir det naturligt att fokusera på diskurser som används för att konstruera dessa, eftersom diskurser i praktiken är vad som formar verkligheten. I detta avseende är ramverket starkt influerat av exempelvis Michel Foucault, som bland annat menade att diskurser inte identifierar eller återger, utan konstruerar (Bacchi 1999:40, 199). Just detta, emfas vid diskursers påverkan på verkligheten, delar WPR med många andra poststrukturella perspektiv och ramverk. Politiker och andra makthavares diskurser och problemformuleringar är därför i någon mån att betrakta som strategiska, då de påverkar möjligheterna till agerande (Bacchi 1999:36). Denna hållning är relevant vid applicering av WPR, men det som skiljer WPR från andra poststrukturella ramverk är dess fokus på diskursers effekt och inverkan, snarare än dess utformning. Fokus ägnas åt diskursernas konsekvenser för politiken och samhället, snarare än att endast reflektera kring hur språket används. Den diskurs som används för att framhäva ett utvalt politiskt område, exempelvis högerextremismens utmaningar, sänder alltså signaler och påverkar vad som kan komma anses behöva göras – och inte göras – i framtiden. Tanken med WPR är därför att analytikern bland annat ska

reflektera kring vilka implikationer problemrepresentationer faktiskt kan få (Bacchi 2009:43). Utifrån ramverkets kopplingar till interpretivism är fokus på språkbruk från de aktörer som undersöks ytterst relevant i forskningssammanhang, då interpretivismens epistemologiska grund är att kunskap nås genom att undersöka dessas språk och diskurser (Blaikie & Priest 2017:104).

WPR är inte bara ett vetenskapsteoretiskt ramverk, utan innefattar också en praktisk metod för att kunna analysera problemrepresentationer. Metoden tar utgångspunkt i det faktum att politiska problem ”skapas” när de formuleras och blir belysta som problem, och syftar därför till att kartlägga hur detta sker och vilka konsekvenser detta kan få (Bacchi & Goodwin 2016:13-14). Metoden består av specifika frågor som appliceras på utvalt material, vilka bidrar till att identifiera och undersöka olika problemformuleringars underliggande antaganden och argument (Ibid.:19-20). Frågorna kretsar bland annat kring vad som faktiskt formuleras som ett problem och vilka argument som används för att motivera detta, men också kring vad som utelämnas eller inte sägs (Bacchi 2009:2). Utgångspunkten är att problemens inneboende mekanismer inte alltid är explicit och tydligt uttalade, men att WPR:s kritiska frågor ska synliggöra underliggande förhållanden (Ibid.:ix). De frågor som WPR innefattar, samt hur de används i denna undersökning, redogörs för i sektion 4.3 *Operationalisering*.

Så, för att sammanfatta. WPR är ett ramverk som främst bygger på poststrukturella och socialkonstruktivistiska antaganden om att det inte finns objektiva eller autonoma politiska problem som behöver hanteras, utan att politik främst styrs av konstruktioner (Bacchi 2009:262-263). Politisk förändring handlar därför om att framhäva vissa utvalda områden eller frågor som problem, för att utifrån dessa skapa möjlighet att agera. Det innebär att problemformuleringar är det som ligger till grund för hur samhället styrs, och vid akademisk policyanalys därför är vad som bör undersökas (Ibid.:264-265). Genom att undersöka dessa problemrepresentationer och dessas underliggande resonemang går det att förstå vad som faktiskt ligger till grund för den politik som styr, och vad det kan komma att få för konsekvenser (Bacchi 2009:30). I grunden undersöks hur faktisk politisk styrning sker, genom att problem konstrueras snarare än bara ”är” (Bacchi & Goodwin 2016:3-4). Det teoretiska ramverket är starkt influerat av Foucaults poststrukturalism, och syftar till att forskare ska kunna analysera policy på nya sätt. WPR handlar helt enkelt om att undersöka vilka förutsättningar som gör olika agerande möjliga och inte möjliga, och vilka konsekvenser detta fått, får och kan få (Ibid.:32, 39, 107).

4 Metod

I följande kapitel presenteras metodologiska avvägningar och resonemang. Inledningsvis motiveras forskningsdesign samt val av fall och material, och sedan beskrivs det sätt på vilket forskningsfrågan operationaliseras.

4.1 Forskningsdesign

Undersökningen är utformad som en jämförande fåfallsstudie, där problemrepresentationer från de utvalda nordiska länderna ligger till grund som fyra fall vilka analyseras och jämförs. Förutom det faktum att det vid en initial empirisk observation verkar råda oenighet länderna emellan kring tolerans för högerextremism, och därmed är intressant att undersöka rent empiriskt, bidrar studien även till att komplettera forskningsfältet som sådant. Som tidigare nämnt är hantering av högerextremism relativt begränsat och snävt undersökt, vilket gör att forskningsområdet kan kompletteras ur flera aspekter. Det har bland annat efterfrågats fler jämförande studier kring demokratiers hantering av högerextremism och forskning på fler än de vanligast förekommande fallen, USA och Tyskland, som också ofta får representera de två idealtyperna (Downs 2012:27-28; Capoccia 2004:83-84; Mudde 2004:208). Då undersökningens forskningsfråga uppkom från en empirisk observation snarare än teoretiska resonemang faller det sig naturligt att analysera de fall som innefattas av observationen, men det faktum att fallstudier på bra sätt kan hantera komplexa och abstrakta begrepp (George & Bennett 2005:19-20), såsom demokratisk tolerans, anses vara ytterligare en styrka som motiverar fallstudiedesign. Att jämföra policy anses dessutom vara en gynnsam metod för att förstå förutsättningar för politiskt beslutsfattande (Klein & Marmor 2008:905; Halperin & Heath 2017:212-213), och Bacchi framhäver att jämförelse av olika politiska kulturers problemrepresentationer kring en viss fråga är hjälpsamt för att förstå hur samma fråga kan komma att framställas på olika sätt (Bacchi 2009:44).

Ambitionen med undersökningens design är att jämförelsen länderna emellan ska bidra till att öka förståelsen för fallens toleransperspektiv och förutsättningar för samsyn och vilka demokratiska implikationer detta kan få, men samtidigt också klargöra huruvida ett poststrukturellt perspektiv genom WPR är en lämplig metod för denna typ av undersökning.

4.2 Val av analysenheter och material

För att klargöra en stats perspektiv på en viss politisk fråga kan flera olika aktörer användas som analysenheter. En vanligt förekommande policyanalytisk metod för att utröna staters positioner är att studera politiska beslutsfattare, då dessa aktörers agerande ofta är det som i praktiken styr staters handling (Klein & Marmor 2008:892-893; Hudson 2005:1-2). Detta, i kombination med det faktum att uppsatsens teoretiska ramverk bygger på antagandet att policy och politisk påverkan härstammar från makthavares problemrepresentationer (Bacchi & Goodwin 2016:4, 8; Bacchi 2009:ix), gör att undersökningen appliceras på de valda fallens regeringsrepresentanter. Då undersökningen appliceras på en tioårsperiod, vilket motiveras vidare nedan, innebär detta automatiskt att det analyseras fler än en regering per fall, vilket är gynnsamt då det i större utsträckning ger möjlighet måla upp en mer övergripande bild för varje land, snarare än om endast en regering per fall undersökts. Utifrån detta val utesluts andra potentiella analysenheter, såsom civilsamhällesrepresentanter och medierapportering. En möjlig svaghet med detta är att undersökningen blir elitinriktad, i det att den främst fokuserar på det politiska toppskiktets problemrepresentationer. Men utifrån uppsatsens begränsade omfattning har ett urval behövt göras, och för att inte behöva kompromissa med antal valda fall, kortare undersökt tidsperiod, eller mindre mängd undersökt material, anses denna avgränsning nödvändig och rimlig. Valet av regeringsrepresentanter som analysenheter stämmer dessutom väl överens med Bacchis beskrivning av hur praktisk politik styrs av de problemrepresentationer som möjliggör den, och då denna undersöknings syfte till viss del är att teoretisera kring staters nuvarande och framtida agerande blir detta mest lämpligt även här.

Som en följd av WPR:s vetenskapsteoretiska antaganden innefattar ramverket också en typ av diskursanalys. Både diskurs och diskursanalys är omtvistade begrepp som inom olika områden används på olika sätt – även bland poststrukturalister (Bacchi & Goodwin 2016:35). I det här fallet är diskurs att betrakta som mer än ”bara” språk, och istället som ”socially produced forms of knowledge that set limits upon what it is possible to think, write or speak about” (Bacchi 2009:35). Som samhällsvetenskaplig metod är diskursanalysen traditionellt starkt förknippad med interpretivism, och syftar till att undersöka hur språk formar och påverkar verkligheten för de aktörer som verkar och finns inom den. En fördel med denna typ av kvalitativa textanalys är dess potential att klargöra komplext och dolt innehåll, vilket ger förutsättningar att uppmärksamma aspekter av samhället som ofta tas för givna (Halperin & Heath 2017:336; Esaiasson m.fl. 2012:210, 212-213). Detta rimmar väl med WPR:s

utgångspunkt om att problem ofta ses som neutrala och självständiga, men att så egentligen sällan är fallet. I ryggraden för uppsatsens teoretiska ramverk finns den epistemologiska utgångspunkten att kunskap alltid genereras utifrån en subjektiv tolkning av det observerbara, vilket i praktiken blir en utmaning för en undersöknings validitet och reliabilitet. För att, i den mån det går, göra den subjektiva tolkningen så objektiv som möjligt är välutvecklade och tydligt angivna analysverktyg lämpliga (Bergström & Boréus 2012:405). Tydligt angivna frågor, samt distinktion av vad som faktiskt eftersöks i textanalysen, bidrar till förbättrad intersubjektivitet, och medför dessutom förbättrade förutsättningar för god validitet, i jämförelse med en väldigt abstrakt och ostrukturerad textanalys (Bergström & Boréus 2012:406; Esaiasson m.fl. 2012:215). WPR:s tydligt definierade frågeställningar, vilka presenteras i nästa sektion, blir därför en styrka snarare än ett hinder, då dessa skapar förutsättningar för reproducerbarhet och förbättrad reliabilitet. Bacchi betonar att den diskursanalytiska metod som omfattas av WPR skiljer sig från många andra diskursanalytiska metoder, som fokuserar på mönster i tal och strategisk retorik. Fokus är inte att utreda huruvida vissa diskurser är falska eller sanna, eller ens avsiktliga, utan att kritiskt granska och analysera hur problemformuleringar framställs, vilka underliggande antagande som gör dessa möjliga att förmedla, och vilka effekter detta får och kan få (Bacchi 2009:xix, 30). Diskursanalys av texter används helt enkelt som ett verktyg i syfte att uppmärksamma hur politiska frågor kan framställas på olika sätt, och hur detta får praktisk påverkan (Bacchi & Goodwin 2016:18, 35, 37).

Metoden innebär därför ofrånkomligen uttolkning av budskap, vilket gör en kort passage om hermeneutik nödvändig. Som ovan nämnt anses kombinationen av WPR:s tydligt angivna frågor och den tidigare forskningens vitt skilda perspektiv på tolerans utgöra en bra grund för att kunna utröna både manifesta men också latent budskap i det undersökta materialet. I övrigt följs de råd som ges i *Metodpraktikan*, vilka bland annat bygger på tankar från Karl Popper och Quentin Skinner. Bland annat innefattar detta uttolkning utifrån vilken typ av text som läses, att texter måste förstås utifrån dess olika delar men också att särskilda delar måste förstås utifrån helheten, och användandet av frågor som appliceras på materialet för att generera väl underbyggda slutsatser (Esaiasson m.fl.2012:220-222). Att upptäcka manifesta budskap kan vara en förhållandevis okomplicerad uppgift, men ambitionen är att WPR:s frågor dessutom ska skapa förutsättningar för identifiering av mer latent och dolda budskap.

Då syftet är att analysera hur problemrepresentationer kring relationen mellan högerextremism och hot mot demokratin ser ut blir det naturligt att fokusera på material

bestående av diskurser som berör detta. För att genomföra denna typ av poststrukturella undersökning rekommenderar bland annat Foucault att analytiker fokuserar på praktiska texter, det vill säga text från de som faktiskt har politisk makt och kan påverka (Bacchi & Goodwin 2016:34). Att studera texter är en självklarhet inom samhällsvetenskaplig forskning, och centralt inte minst inom interpretivistisk sådan (Bergström & Boréus 2012:17; Blaikie & Priest 2017:36, 119). Valet att studera texter må utifrån tidigare avvägningar vara någorlunda okontroversiellt, men däremot behöver ett urval av vilken typ av texter som ska studeras göras och motiveras. I praktiken finns det en oändlig typ och mängd av texter som kan studeras, men exempel på texter som brukar anses relevanta att analysera är regeringsrapporter och strategier, uttalande i media och i debatter, samt intervjuer och utlåtande i exempelvis sociala medier (Bacchi 2009:20). En avgränsning behöver även göras med hänvisning till det faktum att diskursanalyser av detta slag är mycket tidskrävande, och kräver noggrann närläsning (Bergström & Boréus 2012:410). Nedan följer en beskrivning av hur dessa avgränsningar och urval gjorts.

4.2.1 Avgränsningar

För att undersökningen ska bli praktiskt genomförbar har strategiska avgränsningar i tid och typ av material behövts göras, och tre typer av texter har därför valts ut. Genom att kombinera (1) officiella strategier, handlingsplaner, skrivelser och dokument, (2) rapporter till CERD, och (3) nationella tal, bedöms en övergripande bild över av fallens problemrepresentationer kunna utrönas. Andra typer av material, såsom lagtexter och intervjuer, har därmed uteslutits, men ambitionen är att kombinationen av de tre olika texttyperna ska ge en tillräcklig förståelse för ländernas perspektiv på tolerans och den eventuella konflikten mellan extremism och demokrati.

Officiella strategier, handlingsplaner och skrivelser beskriver konkret hur regeringarna ser på det (eventuella) högerextrema hotet mot demokratin, samt hur detta bör bemötas. Dokument av detta slag grundar sig inte sällan i en vilja att förändra eller förbättra något, vilket därmed implicit eller explicit innefattar problemrepresentationer. Undersökta dokument har valts ut och inhämtats via sökningar på ländernas regeringshemsidor, och omfattar tillgängliga och relevanta officiella rapporter, handlingsplaner, skrivelser, direktiv och strategier som knyter an till uppsatsens centrala teman (demokratisk tolerans; intolerans; demokrati; högerextremism) i enlighet med de karaktärsdrag som diskuterats i tidigare begreppsdefinition och litteraturöversikt. Dokument som exempelvis knyter an till andra sorters tolerans och

extremism har uteslutits. Det utvalda materialet innefattar endast dokument som har regeringen eller olika regeringsdepartement som avsändare, inte exempelvis beställda rapporter eller forskningsantologier från utomstående institutioner. I rapporterna till CERD ger respektive regering perspektiv på hur de syftar till att motverka och avskaffa rasism och främlingsfientlighet, vilket naturligtvis är relevant kring hantering av högerextrema grupper. Samtliga tillgängliga situationsrapporter och dessas uppföljande kommentarer från 2010-talet har inkluderats. Och i talen får respektive lands stats- eller regeringschef fritt beskriva vad regeringen de representerar anser är viktiga politiska frågor och områden, samt vilka framtidsvisioner som finns. Det ena av de för varje land två talen kommer från ett officiellt sammanhang i landets parlament, och det andra är av mer informell karaktär. Detta tros på ett bra sätt illustrera både vad regeringarna anser vara viktigt att förmedla till övriga politiska makthavare såväl som till folket i bredare bemärkelse, och huruvida dessa frågor är olika frekvent förekommande i olika sammanhang. I Norge, Danmark och Finland är det tradition att statsministern eller presidenten håller ett nyårstal, vilket valts som informellt tal för dessa fall i denna undersökning. I Sverige finns inte samma tradition, men både Fredrik Reinfeldt och Stefan Löfven har jultalat som representanter för sina partier under 2010-talet, vilket gör att dessa tal under respektive partiledares tid som statsminister analyseras.² Som officiellt tal för Sverige analyseras statsministerns öppningsanförande i årets första partiledardebatt i riksdagen. För Danmark har statsministerns tal vid det årliga öppnandet av Folketinget valts. För Norge analyseras Trontalet, vilket är det tal kungen håller vid Stortingets årliga öppnande. Norges monark är förvisso inte en del av den exekutiva makten, men i Trontalet förmedlar hen regeringens huvudsakliga politik och arbetsområden för det kommande året (Regjeringen 2019), vilket gör det jämförbart att analysera även i denna studie. Och för Finland analyseras det tal som presidenten håller vid riksmötets årliga öppnande. Då Finland är en republik kombineras material från både regering och president för att en övergripande bild kunna förmedlas. En komplett lista över det material som analyserats återfinns i uppsatsens avslutande bilaga, ordnat efter land och typ av material. Det material som hänvisas till i analysdelen finns också refererat till i uppsatsens referenslista.

² Fredrik Reinfeldts jultal från 2011 finns inte längre att ta del av i sin helhet, och har därför uteslutits. Men samstämmig rapportering från flera medier gör gällande att talet enkom fokuserade på mäns våld mot kvinnor i nära relationer (Nilsson 2011; Palm 2011; TT/P4 Stockholm 2011).

Vald tidsperiod har behövts vägas mot den mängd och typ av material som är möjlig att undersöka, och ett bredare och mer extensivt typ av material fokuserat kring en något kortare period bedöms vara att föredra framför en undersökning som spänner över en längre tid, men som därmed begränsar antalet typer och mängden av material. Valt material har därför fokuserats på tiden för 2010-talet. Denna avgränsning förefaller relevant även rent empiriskt, då det högerextrema hotet under 2010-talet beskrivs ha blivit allt mer framträdande. NMR blev exempelvis en gemensam organisation för hela Norden så sent som 2016 (Lindberg 2016).

4.3 Operationalisering

WPR innefattar, förutom en rad ontologiska och epistemologiska antaganden, även en praktisk metod för att genomföra denna typ av undersökning. Metoden innefattar frågor som ställs i syfte att utreda och klargöra problemformuleringar och dessas praktiska och potentiella effekter. Frågorna, och hur de operationaliseras i denna undersökning, är:

1. *Vad är problemet representerat som?*

Syftet med denna fråga är att utreda och klargöra vad som faktiskt framhålls som problematiskt och i behov av förändring kring ett visst politiskt område. Detta är centralt då makthavares förmedling av ett visst problem påverkar möjlighet till framtida agerande (Bacchi 2009:2; Bacchi & Goodwin 2016:20-21). I denna undersökning ligger fokus på att identifiera en tydlig problemrepresentation kopplat till grad av tolerans för och generell syn på högerextremism, dess eventuella hot mot demokratin, och lämpliga åtgärder mot detta – förutsatt att uttryck för detta faktiskt existerar.

2. *Vilka antaganden och premisser ligger till grund för denna problemrepresentation?*

I fråga två undersöks vilka underliggande antaganden som används för att motivera problemrepresentationen. Det innebär analys av hur diskurser används för att motivera problemrepresentationen, och vilka värden och koncept som då framhävs som viktiga och relevanta. Detta görs bland annat genom eftersökande av mönster och nyckelbegrepp i det undersökta materialet (Bacchi 2009: 6-7; Bacchi & Goodwin 2016:21). I denna undersökning eftersöks uttryck för värderingar, nyckelbegrepp och koncept med koppling till forskningsområdet som det beskrivits i *3.1 Litteraturoversikt* och *2 Begreppsdefinition* kring demokratisk tolerans som används för att motivera fallens problemformulering.

3. *Hur/var framställs och försvaras denna problemrepresentation?*

I detta steg läggs fokus på hur och i vilka sammanhang problemrepresentationen förmedlas, hur förespråkare har försvarat den, och om det finns inkonsekvens när och hur den representeras (Bacchi 2009:19; Bacchi & Goodwin 2016:24).

4. *Vad utelämnas i denna problemrepresentation? Vad finns det för "tystnader"? Kan problemet tänkas på och förstås annorlunda?*

Här framhävs den kritiska potentialen inom WPR, då fokus inte endast är på vad som faktiskt sägs, utan också vad som utelämnas. Vilka begränsningar eller inkonsekvenser finns det i problemformuleringen, och vilka implikationer får detta? Frågan är ett sätt att problematisera det som problematiseras, för att reflektera kring detta från nya perspektiv (Bacchi 2009:12-13; Bacchi & Goodwin 2016:22-23). I denna fråga är undersökningens jämförande karaktär en stor fördel, då förekomst av uttryck och värderingar som är framträdande i ett fall blir lättare att identifiera som eventuellt frånvarande i ett annat.

5. *Vilka effekter medför denna problemrepresentation?*

Syftet med denna fråga är att resonera kring vilka effekter som den formulerade problemrepresentationen kan tänkas få. Tanken är att den som utför undersökningen ska reflektera kring hur problemrepresentationen kan komma att påverka samhället i framtiden, men också hur den påverkar diskursen kring frågan. Vad i samhället kan tänkas förändras utifrån problemformuleringen, och vad är troligt att förbli likadant? Vilka grupper kan tänkas gynnas eller missgynnas utifrån problemformuleringen (Bacchi 2009:15, 18; Bacchi & Goodwin 2016:23)?

I denna undersökning ställs dessa frågor till det för varje land utvalda materialet, och sedan jämförs svaren länderna emellan fråga för fråga. Syftet är att på ett adekvat sätt utröna likheter och skillnader utifrån frågornas olika aspekter, för att kunna ge en så heltäckande bild som möjligt. En traditionell studie inom detta forskningsområde hade med all sannolikhet syftat till att jämföra och analysera huruvida de undersökta fallen stämde in på endera av de två idealtyperna. Men som tidigare beskrivet är ambitionen att WPR ska generera en bredare bas för analys, och röra sig bort från den onödigt strikta dikotomin mellan processuell- och substantiell demokrati. Detta innebär dock inte att de centrala perspektiv och tankar som återgavs i 3.1 *Litteraturöversikt* helt förbises. Dessa kommer fortfarande att användas för att identifiera centrala aspekter av det undersökta materialet, men skillnaden gentemot tidigare forskning blir sedan att analysen inte stannar vid att kategorisera fallen utifrån en av dessa två idealtyper, utan syftar till att gå djupare genom att bland annat analysera underliggande

antaganden och vilka potentiella effekter problemrepresentationerna kan få. Ambitionen är alltså att generera en analys som inte endast stannar vid att bedöma om fallen kan anses representera en av de två idealperspektiven, utan att göra en mer extensiv jämförelse.

En central aspekt inom WPR är att klargöra och belysa hur politiska problemområden ofta angränsar till varandra, fastän det kanske inte alltid är explicit uttalat. Analytiker uppmanas att reflektera kring hur det utvalda policyområdet, vilket i detta fall alltså är tolerans för högerextremism, kan angränsa till andra områden och vilka konsekvenser detta kan få (Bacchi 2009:54). Litteraturöversikten kommer därför att bli relevant att ha i åtanke vid eftersökning av tendenser på sammankoppling av högerextremism som demokratiskt hot.

4.3.1 Modifiering av WPR

WPR innefattar i sin grundform, förutom de ovan angivna frågorna, ytterligare en fråga samt ett avslutande steg. Bacchi framhäver dock att det är fullt möjligt att applicera ramverket selektivt, baserat på vad som tros vara mest lämpligt utifrån specifik frågeställning, syfte, material och förutsättningar (Bacchi & Goodwin 2016: 24). Med utgångspunkt i detta har en fråga som härrör problemrepresentationens uppkomst valts bort. Frågan är av genealogisk karaktär, och syftar till att utifrån nuvarande situation gå tillbaka i tiden och spåra vald problemformulerings uppkomst och hur denna utvecklats (Bacchi 2009:10-11). Men utifrån uppsatsens begränsade tidsram blir detta praktiskt icke-genomförbart, då det skulle krävas möjlighet att gå längre tillbaka i tiden än så. Som tidigare nämnt anses detta dock vara en avgränsning nödvändig att göra, främst på grund av att ett förlängt tidsspann skulle kräva en reducering i antingen bredd på det material vilket undersöks, eller antalet undersökta fall. Båda dessa aspekter anses viktigare än möjligheten att undersöka problemformulerings uppkomst, vilket styr denna avvägning.

Även den ordning i vilken svaren på frågorna presenterats har redigerats något jämfört med den som ordning som Bacchi presenterar frågorna i. Bacchi framhäver dock att frågorna främst presenteras på detta separata sätt för förståelsens skull, och att frågorna går in i varandra, vilket gör att anpassningsbarhet och flexibilitet är att föredra, då frågorna i praktiken ändå inte kommer kunna appliceras helt separat steg för steg (Bacchi & Goodwin 2016:19).

WPR innefattar ibland också ett avslutande steg där den utförande analytikern reflekterar kring reflexivitet och sin egen roll i förhållande till den utförda studien (Ibid.:24). I denna

studie kommer detta steg dock att ägnas ytterst lite fokus efter själva undersökningen, då tidigare sektioner av detta metodkapitel har beskrivit hur exempelvis intersubjektivitet hanteras. Istället för att behandla dessa frågor efter undersökningen har detta metodkapitel alltså redan diskuterat exempelvis hur tillräcklig intersubjektivitet skall tillgodoses. Med utgångspunkt i undersökningens distinkta operationalisering, och dess tydligt angivna avgränsningar kring såväl frågeställning som val av material, är ambitionen att den trots dess interpretivistiska grund ska präglas av så hög grad av reflexivitet, intersubjektivitet och reliabilitet som möjligt, och därmed minska författarens egen påverkan.

5 Empirisk undersökning och analys

I detta kapitel presenteras undersökningens resultat. För att texten ska vara mindre upprepande och samtidigt tydligare illustrera de jämförande aspekterna presenteras frågornas svar och efterföljande analys styckvis, istället för en separat redogörelse för varje land.

Som diskuterat i föregående kapitel är textanalytisk tolkning och slutsatsdragning en delikat process. Likaså gäller hur dessa tolkningar och slutsatser bäst presenteras. Resultatet som presenteras nedan representerar en sammantagen helhetsbild för varje fall utifrån tidigare beskrivet material och operationalisering. Undersökningens resultat och tolkning presenteras i enlighet med de riktlinjer som beskrivs lämpliga i *Metodpraktikan*, vilket innefattar egenskrivna sammanfattande referat, citat av centrala passager och uttryck som skall illustrera övergripande tendenser, samt argumenterande slutsatser (Esaiasson m.fl. 2012:224).

5.1 Problemrepresentation

Sverige är det fall som på tydligast sätt förmedlar högerextremism som ett direkt hot mot demokratin. Regeringarna framhåller bland annat hur den svenska demokratin inte kan tas för given då antidemokratiska aktörer utmanar den (Kulturdepartementet 2018:7), hur demokratin behöver värnas från våldsbejakande extremism vilka på sikt kan utgöra ett hot mot den (Justitiedepartementet 2013:7, 42), och hur specifikt vit makt-miljön är ett ”särskilt hot mot det demokratiska samhället” (Justitiedepartementet 2019:1). Det framhävs också att extremistgrupper är en samhällselig angelägenhet, då dessas våld riktas mot det demokratiska systemets kärna (Justitiedepartementet 2011:4). Den stora mängden manifesta uttryck för högerextremismens påverkan på demokratin illustrerar tydligt hur den svenska problemrepresentationen på ett utpräglat sätt sammankopplar högerextremism som demokratihot. Och vikten av att detta hot hanteras påtalas ofta, exempelvis när statsminister Löfven och hans regering uttrycker att det behövs mer än ord för att ”säkra demokratin” (prot. 2018/19:44, §1, anf. 1), och att det inte räcker att motverka organiserad rasism i allmänhet, utan att detta är ett hot som måste uppmärksammas särskilt (Justitiedepartementet 2019:12). Vikten av motagerande illustreras också genom historiska referenser, i uttryck som: ”när antidemokratiska aktörer står oemotsagda kan det få förödande konsekvenser” (Kulturdepartementet 2018:59).

På ett liknande sätt, om än något mindre bombastiskt, formulerar de finska regeringarna hotet från högerextremism. Bland annat framhävs hur Finlands underrättelsetjänst syftar till att motarbeta ”de allvarligaste hoten mot den nationella säkerheten”, och då pekas våldsbejakande extremism särskilt ut (Ministry of the Interior 2019:9). I officiella dokument belyses också hur högerextrema är de extremister vars aktiviteter får störst påverkan på Finlands vardagliga säkerhet, och att landets domstolsväsende bedömt NMR vara oförenliga med demokratiska värderingar och därmed ej kan omfattas av organisations- eller yttrandefriheten (Ministry of the Interior 2018:8, 21). Och i ett av president Sauli Niinistö’s senaste nyårstal säger han att det i en demokrati inte finns plats för de som bär nazistiska symboler och för ”tankarna till det gångna seklets grymheter och råhet” (Republikens president 2019), vilket påminner om sättet på vilket fallet Sverige också använder historien för att förmedla ett budskap.

I fallen Danmark och Norge är det däremot betydligt mindre vanligt med denna sortens klart manifesta och uttryckliga sammankoppling av generell högerextremism och hot mot demokratin. I båda fallen är det framträdande att regeringarna istället, i den mån det förekommer, snarare fokuserar på specifika aspekter av traditionellt högerextrema uttryck, såsom rasism och hatyttringar. Att dessa fenomen är utmanande är klart uttalat, men däremot finns inte alls samma tendenser på uttryck för högerextremism i allmänhet som demokratihotande. I Finland och Sverige är det tydligt att det högerextremistiska demokratiska hotet behöver hanteras, och kan komma att kräva särskilda åtgärder. Den svenska regeringen lyfter exempelvis hur det kan bli aktuellt med organisationsförbud eller begränsningar i föreningsfriheten (Justitiedepartementet 2019:9, 11), och i Finland framhävs hur yttrandefriheten inte är absolut utan behöver begränsas för att trygga andra grundläggande fri- och rättigheter (Inrikesministeriet 2019:18). I Danmark och Norge är nästan direkt motsatt argumentation mer vanligt förekommande. I Danmark framhävs exempelvis hur det i ett demokratiskt samfund står medborgarna fritt att yttra sig kritiskt, och att extremistiska grupper aktiviteter faktiskt kan vara fullt lagliga (Regeringen 2016a:6). I Norge påtalas yttrandefriheten som en obestridlig grundläggande mänsklig rättighet, och att den också omfattar uttalanden som kan uppfattas som provocerande, stötande och kränkande (Barne- og likestillingsdepartementet 2018:2, 5). Framhållandet av dessa aspekter kan jämföras med hur tendenser på den raka motsatsen i Sverige, där regeringen bland annat trycker på att demokratin alltid ska försvaras när den ifrågasätts, och att även extremistisk verksamhet som inte är brottslig, såsom demonstrationer och manifestationer, ändå kan upplevas som hotfull

(Kulturdepartementet 2018:59; 36, 59). De norska och danska problemrepresentationerna präglas alltså av en vilja att förmedla en allmän ökad tolerans för att även intoleranta ska få verka. Den i Norge och Danmark betydligt mindre vanligt förekommande explicita diskussionen kring högerextremism kan med fokus på latent budskap rimligtvis också tolkas som att detta inte anses vara ett jätteallvarligt problem, speciellt då man vid exempelvis tal i parlamentet annars beskriver kommande års främsta politiska utmaningar. Norges och Danmarks problemrepresentation kring tolerans för högerextremism är alltså för det första betydligt mindre explicit än Finlands och Sveriges, och verkar också kopplas samman med värnandet av de demokratiska principerna snarare än demokratins överlevnad.

5.2 Underliggande antaganden

Vid en första anblick förefaller alltså Finlands och Sveriges problemrepresentationen vara någorlunda likartade. Men vid en närmare undersökning av hur dessa motiveras och rättfärdigas syns tydliga skillnader. För trots Sveriges väldigt explicita problemrepresentation är det förhållandevis otydligt vilka antagande och premisser som faktiskt underbygger denna. I stor utsträckning framhävs endast hur högerextremism utmanar och hotar demokratin, men dessa uttryck konkretiseras sällan mer än så. Att utröna några mer tydliga underliggande antagande än att fenomenet högerextremism i sig själv helt enkelt är hotande för demokratin, och därmed något i behov av motagerande, låter sig inte göras. Och detta är en tydlig skillnad jämfört med Finland, som på ett betydligt mer klart uttalat sätt konkretiserar varför högerextremism är demokratiskt utmanande. Vid flera tillfällen framhäver de finska regeringsrepresentanterna hur högerextremisters aktiviteter leder till att människor inte vågar utöva sina demokratiska rättigheter, vilket gör att dessa kan anses utgöra ett angrepp på hela det demokratiska systemet (Inrikesministeriet 2016:8, 11; Inrikesministeriet 2019:9, 14). Undersökningen visar alltså att orsaken till varför högerextremism är demokratihotande är betydligt mer konkretiserat i fallet Finland, medans Sverige på ett mer explicit sätt framhäver högerextremism i allmänhet som demokratihotande. Själva begreppet högerextremism tycks ha en betydligt bredare och mer svepande innebörd i den svenska problemrepresentationen, vilket kan spela roll för potentiella effekter.

Som tidigare nämnt är det i Norge vanligare med diskussion kring specifika högerextrema manifestationer, såsom hatyttringar, snarare än svepande beskrivningar av högerextremismens utmaningar. Och minst lika stor vikt läggs vid att framhäva vikten av bevarandet av de

demokratiska institutionerna. Legala åtgärder för att motverka nämnda typer av extremistiska uttryck omnämns därför också alltid med efterföljande resonemang kring att exempelvis yttrandefriheten också måste tas i beaktning, bland annat då denna skyddas av både grundlag och internationella konventioner (Barne- og likestillingsdepartementet 2018:15). Statsminister Stoltenberg framhäver exempelvis hur Norge inte ska censurera eller kväva obehagliga och provocerande uttryck, utan istället debattera dessa (NRK 2012). I jämförelse med Finland, men framför allt Sverige, är det dessutom tydligt att högerextremism inte alls på samma sätt framhävs som ett fundamentalt hot mot det demokratiska systemet. Statsminister Solberg säger exempelvis uttryckligen att det norska demokratiska samhället förvisso utmanas men att det inte är hotat, och att Norge ska möta extremismens utmaningar med mer liberaldemokratiska värderingar och öppenhet (Regjeringen 2018). De antaganden som underbygger den norska problemformuleringen kretsar alltså dels kring ett betydligt mindre explicit uttryckt högerextremistiskt hot mot demokratin och vikten av att bevara centrala demokratiska principer, men också att svaren på eventuella utmaningar möts med andra typer av motåtgärder än förbud.

Danmark är det land i vilket det är minst vanligt förekommande att alls diskutera högerextremism och dess påverkan på demokratin. Att utröna tydliga mönster och underliggande antaganden blir därför inte lika självklart som i övriga fall. Men landet förefaller vara lite av en hybrid mellan de övriga undersökta fallen, i det att man förvisso i vis mån belyser delar av högerextremismen som en utmaning för landets demokratiska samhälle, i större utsträckning än exempelvis Norge, men samtidigt framhävs att sättet på vilket man övervinner detta är genom demokrati (Regeringen 2014:4). Det finns alltså inte alls samma tendenser som i Sverige på att regeringarna förespråkar stora legislativa åtgärder, utan snarare att demokratins inneboende motståndskraft räcker som svar på den högerextremistiska utmaningen. Statsminister Lars Løkke Rasmussen framhåller exempelvis att det är viktigt att danskarna börjar lyssna på andras åsikter – även de som de själva inte håller med, och att möjligheten att samtala med alla är en förutsättning för Danmarks demokrati (Regeringen 2016b). Ytterligare en aspekt som gör Danmark annorlunda gentemot de andra fallen är att landets regeringsrepresentanter i större utsträckning även kopplar samman vikten av tolerans och förståelse för landets värderingar till fler än bara högerextremister. Løkke Rasmussen framhåller i ett öppningstal exempelvis att även människor som kommer till Danmark från andra länder ska vilja ta del av och anpassa sig till landets värderingar och demokrati (Regeringen 2017).

5.3 Förekomst

En talande aspekt för samtliga fall är att de problemrepresentationer som dominerar främst ges uttryck för inom en nationell kontext. Oavsett om det gäller Finland och Sverige, som framhåller högerextremism som faktiskt hot mot demokratin i behov av motåtgärder, eller Norge och Danmark, som i större utsträckning framhäver de demokratiska principernas vikt och icke-legislativa motåtgärder mot högerextremism, lyfts dessa argument främst fram i texter som i stor utsträckning riktar sig mot en nationell målgrupp. Förekomsten av de olika ländernas problemrepresentation är tydligt uttryckta i de olika officiella dokumenten och talen, men i mycket mindre utsträckning i rapporterna som skickas till CERD. Inkonsekvensen mellan hur utmaningar och problem beskrivs i tal och strategier, jämfört med rapporter till CERD, är otvetydig. Ett exempel bland många som belyser denna diskrepans är Sveriges senaste situationsrapport från 2017, i vilken det beskrivs att ”Sweden once more wishes to assert that Swedish legislation effectively prohibits every form of racist expression” (United Nations – CERD 2017b:18). Men samma år framhölls även hur regeringen såg ett behov av förbättrat skydd mot rasism och liknande former av fientlighet, speciellt på internet (Kulturdepartementet och Justitiedepartementet 2017:61-61). Det övergripande temat i alla fallens CERD-rapportering är framhållande av åtgärder som redan gjorts, vilka alla beskrivs som tillräckliga. Det framstår alltså som att regeringarna, oavsett toleransperspektiv, främst vill föra dessa resonemang inom en nationell kontext, och till CERD snarare förmedla bilden av hur nuvarande arbete och lagstiftning är god.

5.4 Tystnader

Jämförelsen visar tydligt att somliga aspekter och frågeställningar representeras i vissa falls problemformuleringar, för att helt utelämnas i andra. Ett exempel är diskussionen kring huruvida det behöver göras en slags avvägning mellan frihet och säkerhet. Exempelvis framhäver statsminister Løkke Rasmussen hur något av det som gör Danmark unikt är den balans landet har mellan dessa just värden (Regeringen 2018), och president Niinistö belyser hur en central utmaning gäller hur Finland ska förhålla sig ”till en situation där den kollektiva säkerheten vägs mot individens rättigheter” (Republikens president 2017). I varken Norge eller Sverige är resonemang kring denna avvägning speciellt vanligt förekommande, utan Norge framhäver nästan enkom vikten av demokratisk frihet, och Sverige i princip bara

säkerhet. Detta kan tolkas som en förklaring till varför dessa två fall kan ge uttryck för relativt spetsiga problemformuleringar, jämfört med exempelvis Finland som representerar en något mer återhållsam problemformulering.

Ett annat tema som är förekommande endast i vissa fall gäller resonemang kring huruvida det är nödvändigt att särskilja olika typer av extremistiska aktiviteter och uttryck. I både Norge och Danmarks strategier framhävs att högerextremism tar sig många olika uttryck, och att detta får konsekvenser för hur hantering bör se ut. I Norge framhävs att en central distinktion går vid händelse av att organisationer faktiskt börjar legitimera bruk av våld för att nå politisk förändring (Justis- og Beredskapsdepartementet 2015:13), och i Danmark lyfts att extremistiska organisationer kan utnyttja demokratiska medel för att påverka och att det blir en reell demokratisk utmaning först när dessa brukar eller legitimerar exempelvis våld och trakasserier (Regeringen 2016a:6). Och i Finland är det som tidigare nämnt framträdande att det högerextremistiska hotet konkretiseras till att handla om den negativa påverkan detta kan få på individers vardagliga liv. Denna typ av resonemang är inte alls så tydligt förekommande i fallet Sverige, där regeringarna i mer svepande termer framhäver högerextremism som hot och utmaning. En generell tendens är att Sverige inte särskiljer på högerextremismens olika uttryck och metoder, utan klumpar samman dessa till en helhet som måste motarbetas och förebyggas. Och inte nog med det, i jämförelse med Danmark och Norge, som resonerar kring hur högerextremism behöver delas upp mellan det som är olagligt och det som är olämpligt, så ger Sverige tvärt om snarare uttryck för vikten av att preventivt motarbeta abstrakta högerextremistiska uttryck, även sådant som ej är olagligt. Exempelvis framhävs hur det är ”nödvändigt med ett arbete för att motverka tendenser som på sikt kan utgöra ett hot mot demokratin” (Justitiedepartementet 2011:42). Jämfört med övriga Norden, som försöker konkretisera vilka delar av högerextremismen som är olämpliga och bör motarbetas, syns en tydlig skillnad i fallet Sverige, som på ett mer abstrakt sätt sammanfogar all form av högerextremism som oönskad och i behov av motåtgärder. Och om vi sammanväver detta förespråkande av förebyggande arbete, till och med endast mot ”tendenser som på sikt kan utgöra ett hot”, tillsammans med den väldigt abstrakta formuleringen kring vad som faktiskt är ett demokratiskt hot inom högerextremismen, blir resultatet ofrånkomligen så att åtgärder måste tas till – och detta tidigt mot ett ganska vagt formulerat och konkretiserat hot.

En intressant aspekt i fallet Norge är att det verkar finnas något av en diskrepans mellan hur regeringsföreträdarna förmedlar vikten av allas rätt att uttrycka med utgångspunkt i

ytrandefriheten å ena sidan, men å andra sidan samtidigt stundom förmedlar ett behov av reglering av extremisters bruk av internet. Parallellt med att de norska regeringarna så ofta framhäver vikten av ytrandefrihet, och att detta också kan medföra obehag då det innebär att alla ska få göra sin röst hörd, målas det också upp en ganska tydlig bild om hur internet gör att extremister lättare kan organisera sig och sprida sitt budskap, och att detta är problematiskt. Exempelvis lyfts hur internet gör att hatretorik och våldsbejakande budskap får stor och snabb spridning (Justis- og Beredskapsdepartementet 2014:9), att man efterlyser åtgärder för att kunna hantera detta (Justis- og Beredskapsdepartementet 2018:16), och att man vill se hårdare straff för hatyttringar på internet (NRK 2013). Det ska sägas att det dock också framhävs att det inte handlar om censur eller kvävda debatter, men ändå problematiseras att extremister får stå oemotsagda på internet, och att detta ska mötas med bestämdhet (NRK 2012). Hur detta korrelerar med de annars så centrala principerna om ytrandefrihet resoneras inte kring, vilket är en tydlig inkonsekvens. Liknande tendenser syns i fallet Danmark, som i ännu tydligare ordalag framhåller vikten av att reglera hur internet användas av extremister. Där lyfts hur regeringen i syfte att bekämpa extremism behöver ta till mångfacetterade insatser, såsom begränsande av extremistisk onlinepropaganda (Regeringen 2016a:29). Att både Danmark och Norge saknar ett tydligt resonemang kring detta är anmärkningsvärt, då dessa annars så markant framhäver vikten av ytrandefrihet och möjligheten att göra sin röst hörd.

Finland tycks vara det land som, utifrån den dominerande problemrepresentation som framställs, är minst präglad av inkonsekvens eller uppenbart motsägelsefulla tystnader. Som tidigare nämnt är Finland det fall med mest konkretiserad problemformulering, vilken också på tydligast sätt präglas av följdriktiga underliggande antaganden, argument och policyåtgärder. Finland tycks också vara det undersökta fall som på tydligast sätt resonerat kring potentiella avvägningar i demokratin, och avvägningar mellan olika grupper demokratiska förutsättningar.

5.5 Effekter

Det är uppenbart att fallens olika problemrepresentationer möjliggör, och i viss mån förutsätter, olika typer av politiska åtgärder. Finland må vara det land som i praktiken kommit längst med ett faktiskt förbud mot exempelvis NMR, men värt att ta i beaktning är att denna process främst drivits av landets polis via domstol, och inte genom nya riktade

regeringslagförslag. Att Sverige i framtiden kan komma att gå i täten vad gäller praktiska förbud och hårda motåtgärder mot högerextrema organisationer som NMR är inte omöjligt. Det främsta uttrycket för detta är givetvis kommittédirektivet kring övervägandet av ett särskilt förbud, men tendenser på detta märks även i den generella diskursen. Som tidigare nämnt framhävs ofta hur högerextremism aktivt måste motarbetas utifrån dess fundamentala hot mot demokratin, och tendenser på överseende eller reflektioner kring hur vissa delar av högerextremismen kanske är att betrakta som obekväma snarare än farliga är inte vanligt förekommande. De svenska regeringsrepresentanterna målar överlag upp en vagt konkretiserad men allvarlig högerextremistisk hotbild, vilket i förlängningen etablerar en bred grund för framtida politisk förändring. I fallet Sverige råder det ingen tvekan om att regeringarna starkt kopplar samman frågan om hantering av högerextremism med vikten av att skydda det demokratiska samhället. Utifrån detta, samt NMR:s allt mer offensiva profil, kan framtida politiska förändringar vara rimliga att vänta. Sverige kan verkligen, för att använda Bacchis ord, anses ha lagt grunden för politiska åtgärder, och det återstår att se om dessa kommer att vara lyckosamma, eller om den något abstrakta hotbilden i kombination med ett så tydligt uttryck för behov av åtgärder kommer leda till förändringar som får negativ inverkan på det demokratiska systemet som sådant.

Norge förefaller vara det land som är mest olikt Sverige, och som därmed i framtiden med all sannolikhet lär fortsätta hantera högerextremismen annorlunda. Norge ger helt enkelt uttryck för en betydligt större tolerans för högerextrema rörelser och åsikter, och utifrån det faktum att landets regeringsrepresentanter det senaste decenniet ägnat stor möda åt att belysa vikten av en fortsatt fri demokrati med yttrande- och åsiktsfrihet är det svårt att se skarpa reformer inom det närmaste. Detta är intressant, då det spontant kanske vore rimligt att tro att Norge som ett resultat av den högerextrema terrorattacken 2011 skulle vara det land med minst tolerans för högerextremism. Men Norge ger alltså historien till trots fortfarande uttryck för en väldigt tolerant demokrati och detta, i kombination med den tydliga kontinuiteten i den norska problemrepresentationen, gör att det förefaller otroligt att stora policyförändringar skulle vara att vänta. Ett potentiellt scenario utifrån detta, då högerextremism kan komma att regleras hårdare i exempelvis Finland och Sverige, är att organisationer av detta slag i framtiden i allt större utsträckning börjar verka med utgångspunkt i Norge.

Sverige och Norge är alltså de fall som är mest diversifierade och ger uttryck för två vitt skilda perspektiv på demokratisk tolerans. Den ordväxling som uppstod 2019 mellan Solberg

och Ygeman är därför inte speciellt förvånande. Ygeman förefaller vara en tydlig representant för det svenska perspektivet om att högerextremism (i bred bemärkelse) inte skall ges några förutsättningar att påverka eller ens verka, och inkluderar där med exempelvis politiskt samarbete som det i Norge med Fremskrittspartiet. Solberg, å andra sidan, förefaller representera det norska i att tydligt särskilja olika drag av högerextremism åt, men också framhäva vikten av att demokratiska rättigheter gäller för alla. Ett gemensamt legalt ramverk för hantering av högerextremism är inom det närmaste därför otroligt, då fallen så uppenbart skiljer sig åt både i syn på vad som faktiskt utgör hot och problem, men också i vad som är viktigt att beskydda och värna.

Finland förefaller vara det land med mest sammanhängande och tydligast konkretiserad problemrepresentation, som faktiskt definierar vad som anses vara ett problem inom högerextrema miljöer, och därmed även kan motarbeta just dessa specifika delar. Domstolsprocessen mot NMR kan ses som ett exempel på detta, där regeringen låter en juridisk prövning ha sin gång för att se om det redan nu finns lämpliga åtgärder för att begränsa NMR:s negativa påverkan på det finska samhället. Slutgiltig dom väntas komma under 2020, och det återstår att se om domen kommer anses tillräcklig, eller om landets regeringar i framtiden kommer att försöka reglera de delar av högerextremismen som eventuellt fortfarande anses vara så pass allvarliga att de kräver motåtgärder. Man tycks ha resonerat kring parter och kontrasterande värden som kan beröras av eventuell lagstiftning inom dessa frågor, och därmed är det kanske troligt att man i mindre utsträckning kommer att genomföra ogenomtänkta beslut, som får oväntade konsekvenser.

Organisationsfriheten, vars omfattning på ett eller annat sätt diskuterats i både Finland och Sverige, förefaller däremot vara ohotad i både Norge och Danmark. Detta är inte oväntat, och kommer med all sannolikhet inte heller att förändras under den närmaste tiden. Fallens problemrepresentationer kan inte anses skapa förutsättningar för denna typ av regleringar, då dessa på ett så tydligt sätt snarare kretsar kring vikten av att bevara demokratiska principer. Däremot blir det intressant att se huruvida extremisters möjligheter att verka på internet kommer att påverkas. Båda länderna lyfter högerextremisters bruk av internet som problematiskt, och något i behov av åtgärder. Detta görs dessutom främst utan att som i andra fall belysa det centrala i bevarandet av de demokratiska principerna, vilket alltså kan innebära att förändring kanske kan komma att ske inom detta område specifikt.

5.6 Sammanfattande tabell

Tabell 1.0

	Danmark	Finland	Norge	Sverige
<i>Problemformulering</i>	Specifika aspekter av högerextremism, såsom hatyttringar och våld. Demokratins principer måste värnas.	Högerextremismens påverkan på utsatta gruppers demokratiska förutsättningar.	Specifika aspekter av högerextremism, såsom hatyttringar och våld. Demokratins principer måste värnas.	Högerextremism, i bred bemärkelse, är mycket hotande för demokratin.
<i>Underliggande antaganden</i>	Högerextrema utmaningar bemöts med demokrati. Demokratins principer måste värnas.	Det krävs åtgärder så utsatta grupper ges möjlighet att verka inom det demokratiska samhället.	Eventuella åtgärder mot högerextremism måste ske med demokratins grundprinciper i beaktning.	Högerextremism hotar det demokratiska samhället.
<i>Förekomst</i>	I officiella dokument och tal.	I officiella dokument och tal.	I officiella dokument och tal.	I officiella dokument och tal.
<i>Tystnader</i>	Resonemang kring relation mellan yttrandefrihet och reglering av internet.	–	Resonemang kring relation mellan yttrandefrihet och reglering av internet.	Resonemang kring eventuell avvägning mellan säkerhet och frihet. Tydlig konkretisering av hotet.
<i>Effekter</i>	Eventuell reglering av extremisters internetbruk. Ingen reglering i yttrande- och organisationsfrihet.	Succesivt arbete för att motverka specifika högerextrema tendenser som utmanar.	Fortsatt starkt förespråkande av demokratins principer utan regleringar i yttrande- och organisationsfrihet. Eventuell reglering av extremisters internetbruk.	Skarpa och breda åtgärder för att begränsa och motverka högerextremisters framväxt och möjlighet att verka.

6 Slutsats och avslutning

Svaret på uppsatsens övergripande frågeställning angående på vilka sätt de nordiska ländernas problemrepresentationer kring högerextremism som demokratiskt hot skiljer sig åt visar sig i flera aspekter vara mycket iögonfallande. Det finns markanta skillnader kring hur fallen sammankopplar högerextremism som ett reellt hot mot demokratin som sådan och därmed kräver särskilda åtgärder, eller snarare anser att demokratins principer till varje pris ska upprätthållas – oavsett eventuella komplikationer från detta. Sverige är det land som på tydligast sätt kopplar samman högerextremism, och då dessutom i en väldigt bred bemärkelse kring vad denna faktiskt omfattar, som faktiskt hotande mot det demokratiska samhälle man vill bevara. De svenska regeringarna visar inga större tendenser på reflektion kring potentiella avvägningar mellan säkerhet och demokratiska friheter, utan ger i princip endast uttryck för vikten av ett tillräckligt motverkande av högerextremism, i syfte att skydda demokratin. Finland, som via landets domstolsväsende redan påbörjat försök att aktivt hindra högerextrema organisationer som NMR från att verka, kan beskrivas förmedla en slags lightversion av den svenska, som är något mindre bombastisk och abstrakt, och istället fokuserar på hur högerextrema organisationers påverkan på utsatta grupper blir ett demokratiskt problem. Framtida samsyn och mer utvecklat samarbete mellan Finland och Sverige bör därför inte betraktas som otänkbart, då fallen till synes delar någorlunda likartad grundläggande syn på demokratisk tolerans. Att Norge och Danmark skulle omfattas av detta samarbete förefaller dock otroligt. Undersökningen visar tydligt att fallens problemrepresentationer, och dessas underliggande antaganden och perspektiv på förändring, i ytterst få fall överensstämmer med Finlands och Sveriges motsvarigheter, vilket givetvis innebär dåliga förutsättningar för samarbete. Norge är det fall som på tydligast sätt framhåller vikten av att demokratin inte regleras, men även i fallet Danmark syns dessa tendenser. Ett av WPR:s centrala ontologiska antaganden är som tidigare nämnt att problemrepresentationer inte bara är det sätt på vilket makthavare framställer vissa politiska frågor som problem, utan att dessa också konstruerar förutsättningar för framtida agerande. Den logiska konsekvensen blir därför, utifrån det faktum att de fallens problemformuleringar i många aspekter skiljer sig åt, att förutsättningarna för en gemensam nordisk samsyn och samarbete är dåliga.

Undersökningen syftade även till att klargöra huruvida ett poststrukturellt perspektiv och ramverk i form av WPR skulle kunna gynna studier inom detta akademiska område.

Resultatet får sägas vara något tvetydigt. Å ena sidan är det uppenbart att WPR:s fokus på problemrepresentationer, och de frågor som synliggör underliggande antaganden och tystnader som ofta annars riskerar att förbises, har burit frukt. En traditionell studie av detta slag kan tänkas ha fått svårt att särskilja och identifiera de skillnader som exempelvis återfanns mellan Finland och Sverige, och istället nått slutsatsen att båda fallen ger uttryck för det substantiella perspektivet på demokrati. WPR får alltså sägas kunna bidra till att identifiera dolda och mindre manifesta tendenser och nyansskillnader, aspekter som annars kan vara lätta att missa. Samtidigt är det dock så att det poststrukturella perspektivet inte lyckas "revolutionera" fältet kring demokratisk tolerans som sådant. Det är fortfarande så att undersökningen i många fall får svårt att helt distansera sig från de etablerade idealtyperna, trots att många forskare menat att dessa är svaga som utgångspunkter. Att dessa skulle vara helt utan värde kan utifrån denna undersökning därför inte stärkas, även om det i framtiden fortsatt lär vara relevant att undersöka nya sätt genom vilka det blir möjligt att upptäcka nyansskillnader inom idealtypsperspektiven.

Undersökningens resultat öppnar upp för vidare framtida forskning. Sveriges spetsiga problemformulering, och de eventuella konsekvenser som kan komma från den, lär med all sannolikhet vara fortsatt intressanta att studera. Rent empiriskt vore det intressant att analysera huruvida det finns fler politiska områden som på samma sätt som högerextremism så tydligt utmålas som en demokratisk utmaning, utan att själva hotet är speciellt konkretiserat. Det vore även intressant med studier som analyserade huruvida denna process kan förstås utifrån andra statsvetenskapliga teorier kring hur hot formuleras och vilka konsekvenser detta får, såsom Jef Huysmans *Security Diffusion*. Eller jämförelser med andra fall där hot och problem också blivit vagt och abstrakt formulerade, men ändå lett till skarpa åtgärder, exempelvis USA:s "war on terror" och agerande efter 9/11. Empiriskt vore det även intressant med fortsatta studier kring Norges och Danmarks tydliga förespråkande för värnande av yttrandefriheten å ena sidan, och den uttryckta viljan till reglering av internet å andra sidan. Och utifrån ett teoretiskt perspektiv vore det intressant med fortsatt applicering av WPR inom detta akademiska område, då poststrukturella perspektiv som tidigare nämnt har lyst med sin frånvaro inom detta fält, och fortsatta studier rimligtvis bör förbättra förutsättningarna och förståelsen för dessas eventuella fördelar. Då WPR i grunden är ett reflexivt ramverk rekommenderas även studier som i mångt och mycket utformas på samma sätt som denna för att klargöra undertecknads eventuella, men som tidigare statuerat förhoppningsvis ringa, påverkan.

7 Referenslista

7.1 Litteratur

- Arnstad, Henrik, 2013. *Älskade fascism. De svartbruna rörelsernas ideologi och historia*. Stockholm: Norstedts.
- Bacchi Lee, Carol, 1999. *Women, policy and politics. The construction of policy problems*. London: SAGE Publications.
- Bacchi, Carol, 2009. *Analysing policy: What's the problem represented to be?*. Melbourne: Pearson.
- Bacchi, Carol & Susan Goodwin, 2016. *Poststructural policy analysis. A guide to practice*. New York: Palgrave Macmillan.
- Bangstad, Sindre, 2014. "Fighting words: what's wrong with freedom of expression?", in *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Vol. 40, Nr. 2. Sid. 266-282.
- Bergström, Göran & Kristina Boréus, 2012. "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys", i Göran Bergström & Kristina Boréus (red.) *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur. Sid. 13-48.
- Bergström, Göran & Kristina Boréus, 2012. "Diskursanalys", i Göran Bergström & Kristina Boréus (red.) *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur. Sid. 353-415.
- Blaikie, Norman & Jan Priest, 2017. *Social Research. Paradigms in action*. Cambridge: Polity press.
- Bleich, Erik, 2011. *The freedom to be racist? How the United States and Europe struggle to preserve freedom and combat racism*. Oxford: Oxford University Press.
- Brommesson, Douglas, 2015. "The Europeanization of Swedish foreign policy and beyond. On multiple roles in Swedish post-cold-war foreign policy", i Jon Pierre (red.) *The Oxford handbook of Swedish politics*. Oxford: Oxford University Press. Sid. 529-543.
- Capoccia, Giovanni, 2004. "Defence of democracy against the extreme right in inter-war Europe: a past still present?", i Roger Eatwell & Cas Mudde (red.) *Western democracies and the new extreme right challenge*. London: Routledge. Sid. 83-107.
- Center mot våldsbejakande extremism, 2019. [Online] 27 september. Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: https://twitter.com/CVE_se/status/1177580279072010240.

- De Cleen, Benjamin, 2017. "Populism and nationalism", in Christóbal Rovira Kaltwasser & Paul Taggart & Paulina Ochoa Espejo & Pierre Ostiguy (red.) *The Oxford handbook of populism*. Oxford: Oxford University Press. Sid. 342-362.
- Downs, William M., 2012. *Political extremism in democracies. Combating intolerance*. New York: Palgrave Macmillan.
- Eatwell, Roger, 2004. "Introduction: the new extreme right challenge", i Roger Eatwell & Cas Mudde (red.) *Western democracies and the new extreme right challenge*. London: Routledge. Sid. 1-16.
- Eatwell, Roger, 2017. "Populism and fascism", in Christóbal Rovira Kaltwasser & Paul Taggart & Paulina Ochoa Espejo & Pierre Ostiguy (red.) *The Oxford handbook of populism*. Oxford: Oxford University Press. Sid. 363-383.
- Eklund, Henning, 2019. "NMR i Finland förbjuds i väntan på HD-dom", *Svenska Dagbladet*. [Online] 28 mars. Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.svd.se/finlandska-hd-forbjuder-nazistiska-nmr>.
- Esaiasson, Peter & Mikael Gilljam & Henrik Oscarsson & Lena Wängnerud, 2012. *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- European Parliament, 2018. *Parliament demands ban on neo-fascist and neo-nazi groups in the EU*. [Online] 25 oktober. Senast hämtad 2020-01-06. Tillgänglig: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20181018IPR16527/parliament-demands-ban-on-neo-fascist-and-neo-nazi-groups-in-the-eu>.
- Fox, Gregory H. & Georg Nolte, 1995. "Intolerant Democracies", i *Harvard International Law Journal*, Vol. 36, Nr. 1. Sid. 1-70.
- George, Alexander L. & Andrew Bennett, 2005. *Case studies and theory development in the social sciences*. Cambridge: Belfer Center for Science and International Affairs.
- Goodin, Robert E. & Martin Rein & Michael Moran, 2008. "The public and its policies", i Michael Moran & Martin Rein & Robert E. Goodin (red.) *The Oxford handbook of public policy*. Oxford: Oxford University Press. Sid. 3-35.
- Gøttske, Martin, 2019. "Populismeforsker Cas Mudde: »Danmark er eksemplet på, hvordan det yderste højre er blevet normaliseret«", *Dagbladet Information*. [Online] 1 juni. Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.information.dk/udland/2019/05/populismeforsker-cas-mudde-danmark-eksemplet-paa-hvordan-yderste-hoejre-blevet-normaliseret>

- Hajer, Maarten & David Laws, 2008. "Ordering through discourse", i Michael Moran & Martin Rein & Robert E. Goodin (red.) *The Oxford handbook of public policy*. Oxford: Oxford University Press. Sid. 251-268.
- Halperin, Sandra & Oliver Heath, 2017. *Political research. Methods and practical skills*. Oxford: Oxford University Press.
- Harell, Allison, 2010. "Political tolerance, racist speech, and the influence of social networks", i *Social Science Quarterly*, Vol. 91, Nr. 3. Sid. 724-740.
- Hudson, Valerie M., 2005. "Foreign policy analysis: actor-specific theory and the ground of international relations", i *Foreign Policy Analysis*, Vol. 1, Nr. 1. Sid. 1-30.
- Jamin, Jérôme, 2013. "Two different realities: notes on populism and the extreme right", in Andrea Mammone & Emmanuel Godin & Brian Jenkins (red.) *Varieties of right-wing extremism in Europe*. Oxon: Routledge. Sid. 38-52.
- Jungar, Ann-Cathrine, 2017. *Populism i Norden. Från marginalen mot den politiska mittfåran*. Tankesmedjan Agenda.
- Jönsson, Martin, 2018. "Säpo: NMR har förmåga till terrorattentat", *Sveriges Radio*. [Online] 22 februari. Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6892355>.
- Kirshner, Alexander S., 2014. *A theory of militant democracy. The ethics of combatting political extremism*. New Haven: Yale University Press.
- Klein, Rudolf & Theodore R. Marmor, 2008. "Reflections on policy analysis: putting it all together again", i Michael Moran & Martin Rein & Robert E. Goodin (red.) *The Oxford handbook of public policy*. Oxford: Oxford University Press. Sid. 892-909.
- Kraft, Michael E. & Scott R. Furlong, 2018. *Public policy. Politics, analysis, and alternatives*. London: SAGE Publications.
- Lindberg, Simon & Pär Öberg & Emil Hagberg & Fredrik Vejdeland, 2015. *Vår väg. Ny politik för en ny tid*. Grängesberg: Nordfront Förlag.
- Lindberg, Simon, 2016. "Svenska motståndsrörelsen är död – Länge leve Nordiska motståndsrörelsen!", *Nordfront.se*. [Online] 6 juni. Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.nordfront.se/svenska-motstandsrorelsen-ar-dod-lange-leve-nordiska-motstandsrorelsen.smr>
- Lindroth, Bengt, 2016. *Väljarnas hämnd. Populism och nationalism i Norden*. Stockholm: Carlssons Bokförlag.
- Loewenstein, Karl, 1937. "Militant democracy and fundamental rights, I", in *The American Political Science Review*, Vol. 31, Nr. 3. Sid. 417-432.

- Lodeniuss, Anna-Lena & Mats Wingborg, 2011. *Krutdurk Europa. Arbetarrörelsen och högerpopulismen*. Stockholm: Bilda Förlag.
- Lodeniuss, Anna-Lena, 2015. *Vi säger vad du tänker. Högerpopulismen i Europa*. Stockholm: Bokförlaget Atlas.
- Lööw, Heléne, 2015. *Nazismen i Sverige 2000-2014*. Stockholm: Ordfront.
- Majlard, Jan, 2019. ”Ygeman i bråk med Solberg: ’Bör se sig själv i spegeln’”, *Svenska Dagbladet*. [Online] 13 augusti. Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.svd.se/ygeman-slar-tillbaka-se-dig-sjalv-i-spegeln>.
- Mammone, Andrea & Emmanuel Godin & Brian Jenkins, 2012. ”Introduction: mapping the ’right of the extreme right’ in contemporary Europe”, in Andrea Mammone & Emmanuel Godin & Brian Jenkins (red.) *Mapping the extreme right in contemporary Europe. From local to transnational*. Oxon: Routledge. Sid. 1-14.
- Mammone, Andrea & Emmanuel Godin & Brian Jenkins, 2013. *Varieties of right-wing extremism in Europe*. Oxon: Routledge.
- Mattsson, Christer, 2018. *Nordiska motståndsrörelsens ideologi, propaganda och livsåskådning*. Segerstedtinstitutet, Göteborgs universitet.
- Mudde, Cas, 2004. ”Conclusion. Defending democracy and the extreme right”, i Roger Eatwell & Cas Mudde (red.) *Western democracies and the new extreme right challenge*. London: Routledge. Sid. 193-212.
- Mudde, Cas, 2016. *On extremism and democracy in Europe*. Oxon: Routledge.
- Nilsson, Dan, 2011. ”Reinfeldts jultal”, *Svenska Dagbladet*. [Online] 19 december. Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.svd.se/reinfeldts-jultal>.
- Nordfront, 2019. *En vecka av kamp och upplevelser på Island*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.nordfront.se/en-vecka-av-kamp-och-upplevelser-pa-island.smr>.
- NRK Brennpunkt, 2017. *Rasekrigerne*. [Online]. Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://tv.nrk.no/serie/brennpunkt/2017/MDDP11001717/avspiller>.
- Palm, Rikard, 2011. ”Reinfeldt manifesterade mot kvinnovåldet i sitt jultal: ’Vi måste ta avstånd från våldet mot kvinnor’”, *SVT Nyheter*, [Online] 19 december. Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/reinfeldt-manifesterade-mot-kvinnovaldet-i-sitt-jultal-vi-maste-alla-ta-avstand-fran-valdet-mot-kvinnor>.
- Pedahzur, Ami, 2004. ”The defending democracy and the extreme right: a comparative analysis”, i Roger Eatwell & Cas Mudde (red.) *Western democracies and the new extreme right challenge*. London: Routledge. Sid. 108-132.

- Politiets Sikkerhetstjenste, 2019. *Temarapport: Hvilken bakgrunn har personer i høyreekstreme miljøer i Norge?*.
- Popper, Karl, 2017 [1945]. *Det öppna samhället och dess fiender*. Umeå: Bokförlaget h:ström.
- Rawls, John, 1999. *A theory of justice. Revised Edition*. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Regjeringen, 2019. *Trontalen*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/smk/trontaler/id87094/>.
- Rijkema, Bastiaan, 2018. *Militant democracy. The limits of democratic tolerance*. Oxon: Routledge.
- Säkerhetspolisen, 2019. "Årsbok 2018". [Online] Senast hämtad 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.sakerhetspolisen.se/download/18.6af3d1c916687131f1fae5/1552543607309/Arsbok-2018.pdf>.
- TT/P4 Stockholm, 2011. "Reinfeldt jultalade om mäns våld mot kvinnor", *Sveriges Radio*. [Online] 19 december. Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=4865803>.
- TT, 2019a. "Förbud mot rasistiska organisationer utreds", *Aftonbladet*. [Online] 4 juli. Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/3JxbvX/forbud-mot-rasistiska-organisationer-utreds>.
- TT, 2019b. "Löfven: Fel bild om svensk extremistexport", *Sydsvenskan*. [Online] 21 augusti. Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.sydsvenskan.se/2019-08-21/lofven-fel-bild-om-svensk-extremistexport>.
- United Nations – CERD, 2015. *Concluding observations on the combined twentieth and twenty-first periodic reports of Denmark*. CERD/C/DNK/CO/20-21. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G15/123/79/PDF/G1512379.pdf?OpenElement>.
- United Nations – CERD, 2017a. *Concluding observations on the twenty-third periodic report of Finland*. CERD/C/FIN/CO/23. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fFIN%2fCO%2f23&Lang=en.
- United Nations – CERD, 2018. *Concluding observations on the combined twenty-second and twenty-third periodic reports of Sweden*. CERD/C/SWE/CO/22-23. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig:

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fSWE%2fCO%2f22-23&Lang=en.

United Nations – CERD, 2019. *Concluding observations on the combined twenty-third and twenty-fourth periodic reports of Norway*. CERD/C/SWE/CO/24-24. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig:

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fNOR%2fCO%2f23-24&Lang=en.

Widfeldt, Anders, 2004. ”The diversified approach. Swedish responses to the extreme right”, i Roger Eatwell & Cas Mudde (red.) *Western democracies and the new extreme right challenge*. London: Routledge. Sid. 150-171.

7.2 Empiriskt material

Barne- og likestillingsdepartementet, 2018. *Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016-2020. Status Oktober 2018*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/809bef040b6047658103b5deac4dd887/status-strategi-mot-hatefulle-ytringer.pdf>.

Inrikesministeriet, 2016. *Nationellt åtgärdsprogram för förebyggande av våldsam radikaliserings och extremism*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig:

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75413/at_IM_RADIKALEXT_REMPROGRAM-SV_netti.pdf.

Inrikesministeriet, 2019. *Ord är handlingar. Åtgärder mot hatretorik och nätmobbning effektiviserar*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig:

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161672/SM_28_19_Ord%20ar%20handlingar_och%20bilaga.pdf.

Justis- og Beredskapsdepartementet, 2014. *Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig:

https://www.regjeringen.no/contentassets/6d84d5d6c6df47b38f5e2b989347fc49/handlingsplan-mot-radikaliserings-og-voldelig-ekstremisme_2014.pdf.

Justis- og Beredskapsdepartementet, 2015. *Nasjonal veileder for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06.

Tillgänglig:

- <https://www.regjeringen.no/contentassets/b702f87f25274ea5a55eee0800cd7860/nasjonale-veileder-for-forebygging-av-radikalisering-og-voldelig-ekstremisme.pdf>.
- Justis- og Beredskapsdepartementet, 2018. *Status for oppfølging av Handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/status-for-oppfolging-av-handlingsplan-mot-radikalisering-og-voldelig-ekstremisme/id2607640/>.
- Justitiedepartementet, 2011. *Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism*. *Skr. 2011/12:44*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/49bb8c/contentassets/441d6f98b4e340d3a1a975d66c3e81f6/handlingsplan-for-att-varna-demokratin-mot-valdsbejakande-extremism-skr.-20111244>.
- Justitiedepartementet, 2013. *En politik för en levande demokrati*. *Skr. 2013/14:61*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/contentassets/492d56bdd05c469c9910ef59579db181/en-politik-for-en-levande-demokrati-skr.-20131461>.
- Justitiedepartementet, 2019. *Kommittédirektiv – Förbud mot rasistiska organisationer*. *Dir. 2019:39*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4adac4/contentassets/882f08e047ba47a2888f52fd1fe1f9b9/orbud-mot-rasistiska-organisationer-dir.-2019-39.pdf>.
- Kulturdepartementet och Justitiedepartementet, 2017. *Samlat grepp mot rasism och hatbrott – Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/48d2e5/contentassets/4e8ed488ce034340a7c04eb064cb3092/samlat-grepp-mot-rasism-och-hatbrott--nationell-plan-mot-rasism-liknande-former-av-fientlighet-och-hatbrott>.
- Kulturdepartementet, 2018. *Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/49f2a8/contentassets/64308b0cc8a14ddb8532ff541369c602/strategi-for-en-stark-demokrati---framja-forankra-forsvara.pdf>
- Ministry of the Interior, 2018. *Violent extremism in Finland – situation overview 1/2018*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160892/SM_17_2018.pdf.
- Ministry of the Interior, 2019. *Assessment of the National Action Plan for the Prevention of Violent Radicalisation and Extremism by the Ministry of the Interior*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig:

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161565/SM_19_2019_national%20action%20plan%20for%20the%20violent%20radicalsation.pdf.

NRK, 2012. *Statsministerens nyttårstale*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.nrk.no/norge/statsministerens-nyttarstale-2012-1.7933654>.

NRK, 2013. *Statsministerens nyttårstale*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.nrk.no/norge/statsministerens-nyttarstale-2013-1.10857763>.

Protokoll 2018/19:44. Riksdagens protokoll 30 januari 2019. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://data.riksdagen.se/fil/6FAA7A71-917F-4337-9A90-78BEF3CC78AF>.

Regeringen, 2014. *Forebyggelse af radikalisering og ekstremisme. Regeringens handlingsplan*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: http://www.stm.dk/multimedia/Forebyggelse_af_radikalisering_og_ekstremisme_-_Regeringens_handlingsplan.pdf.

Regeringen, 2016a. *Forebyggelse og bekæmpelse af ekstremisme og radikalisering. National handlingsplan*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2016/National-handlingsplan-Forebyggelse-og-bekaempelse-af-ekstremisme-og-radikalisering.pdf>.

Regeringen, 2016b. *Statminister Lars Løkke Rasmussens nyårstale 2016*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.regeringen.dk/statsministerens-nytaarstale/lars-loekke-rasmussens-nytaarstale-1-januar-2016/>.

Regeringen, 2017. *Statsministerens åbningstale 2017*. [Online] 3 oktober. Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.regeringen.dk/statsministerens-aabningstale/statsministerens-aabningstale-2017/>.

Regeringen, 2018. *Statminister Lars Løkke Rasmussens nyårstale 2018*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.regeringen.dk/statsministerens-nytaarstale/lars-loekke-rasmussens-nytaarstale-1-januar-2018/>.

Regjeringen, 2018. *Statsministerens nyttårstale 2018*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-nyttarstale-2018/id2583070/>.

Republikens president, 2017. *Republikens president Sauli Niinistö's nyårstal den 1 januari 2017*. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig: <https://www.presidentti.fi/sv/tal/republikens-president-sauli-niinistos-nyarstal-den-1-januari-2017/>.

Republikens president, 2019. *Republikens president Sauli Niinistö's nyårstal den 1 januari*

2019. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06. Tillgänglig:

<https://www.presidentti.fi/sv/nyhet/republikens-president-sauli-niinistos-nyarstal-den-1-januari-2019/>.

United Nations – CERD, 2017b. *Twenty-second and twenty-third periodic reports of States parties due in 2016*. CERD/C/SWE/22-23. [Online] Senast hämtad: 2020-01-06.

Tillgänglig:

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fSWE%2f22-23&Lang=en.

8 Bilaga

I denna bilaga återfinns namn på och hyperlänkar till allt material som analyserats i uppsatsen. Det material som refererats till i den löpande texten återfinns också korrekt refererat till i föregående kapitelns referenslista, och beskrivning av på vilka grunder urval av material har gjorts återfinns i *4.2 Val av analysenheter och material*. Material presenteras uppdelat separat för varje typ av material och fall.

Alla hyperlänkar är senast hämtade 2020-01-06.

Officiella dokument, strategier, direktiv och skrivelser

Danmark:

Forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme. Regeringens handlingsplan (2014)

[http://www.stm.dk/multimedia/Forebyggelse_af_radikaliserings_og_ekstremisme_-_Regeringens_handlingsplan.pdf]

DK2025 – Ett stærkere Danmark (2016)

[<https://www.fm.dk/publikationer/2016/dk2025>]

Forebyggelse og bekæmpelse af ekstremisme og radikaliserings. National handlingsplan (2016)

[<http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2016/National-handlingsplan-Forebyggelse-og-bekaempelse-af-ekstremisme-og-radikaliserings.pdf>]

Handlingsplan for FN's verdensmål – Danmarks opfølgning på FN's verdensmål for bæredygtig udvikling (2017)

[http://www.stm.dk/multimedia/2017_handlingsplan-for-fn-verdensmaalene.pdf]

Handlingsplan til fremme af tryghed, trivsel og lige muligheder for LGBTI-personer (2018)

[<https://www.regeringen.dk/media/5348/lgbti-handlingsplan.pdf>]

Tryghed og sikkerhed i det offentlige rum. 16 initiativer for tryghed og sikkerhed (2019)

[<https://www.regeringen.dk/media/7435/tryghed-og-sikkerhed-i-det-offentlige-rum.pdf>]

Finland:

Nationellt åtgärdsprogram för förebyggande av våldsam radikaliserings och extremism (2016)

[http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75413/at_IM_RADIKALEXT_REMPROGRAM-SV_netti.pdf]

Ett bra liv – en trygg vardag. Statsrådets principbeslut om strategin för den inre säkerheten (2017)

[<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160223/sisaisen-turvallisuuden-strategia-sv-verkkoversio.pdf?sequence=1&isAllowed=y>]

Violent extremism in Finland – situation overview 1/2018 (2018)

[http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160892/SM_17_2018.pdf]

Assessment of the National Action Plan for the Prevention of Violent Radicalisation and Extremism by the Ministry of the Interior (2019)

[http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161565/SM_19_2019_nationa1%20action%20plan%20for%20the%20violent%20radicalsation.pdf]

Ord är handlingar. Åtgärder mot hatretorik och nätmobbning effektiviseras (2019)

[http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161672/SM_28_19_Ord%20a r%20handlingar_och%20bilaga.pdf]

Norge:

Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme (2014)

[https://www.regjeringen.no/contentassets/6d84d5d6c6df47b38f5e2b989347fc49/handlingsplan-mot-radikaliserings-og-voldelig-ekstremisme_2014.pdf]

Nasjonale veileder for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme (2015)

[<https://www.regjeringen.no/contentassets/b702f87f25274ea5a55eee0800cd7860/nasjonale-veileder-for-forebygging-av-radikaliserings-og-voldelig-ekstremisme.pdf>]

Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016–2020 (2016)

[https://www.regjeringen.no/contentassets/72293ca5195642249029bf6905ff08be/hatefulleytringer_uu.pdf]

Trygghet, mangfold, åpenhet. Regjeringens handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk 2017–2020 (2017)

[https://www.regjeringen.no/contentassets/6e1a2af163274201978270d48bf4dfbe/lhbtihandlingsplan_web.pdf]

Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016–2020. Status Oktober 2018 (2018)

[<https://www.regjeringen.no/contentassets/809bef040b6047658103b5deac4dd887/status-strategi-mot-hatefulle-ytringer.pdf>]

Status for oppfølging av Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme (2018)

[<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/status-for-oppfolging-av-handlingsplan-mot-radikaliserings-og-voldelig-ekstremisme/id2607640/>]

Sverige:

Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (2011)

[<https://www.regeringen.se/49bb8c/contentassets/441d6f98b4e340d3a1a975d66c3e81f6/handlingsplan-for-att-varna-demokratin-mot-valdsbejakande-extremism-skr.-20111244>]

En politik för en levande demokrati (2013)

[<https://www.regeringen.se/contentassets/492d56bdd05c469c9910ef59579db181/en-politik-for-en-levande-demokrati-skr.-20131461>]

En politik för en levande demokrati. Kortversion av regeringens skrivelse om demokratipolitik (2014)

[<https://www.regeringen.se/contentassets/62bf66c5ea5b47f4957fcf63ee3f79d5/en-politik-for-en-levande-demokrati.-kortversion-av-regeringens-skrivelse-om-demokratipolitik>]

Kommittédirektiv – Ett effektivare arbete mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans. Dir. 2011:39 (2011)

[<https://www.regeringen.se/49bafa/contentassets/7ef5bee32504406bb87af49515e4ab31/ett-effektivare-arbete-mot-framlingsfientlighet-och-liknande-former-av-intolerans-dir.-201139>]

Kommittédirektiv – Förbud mot rasistiska organisationer. Dir. 2019:39 (2019)

[<https://www.regeringen.se/4adac4/contentassets/882f08e047ba47a2888f52fd1fe1f9b9/forbud-mot-rasistiska-organisationer-dir.-2019-39.pdf>]

Samlat grepp mot rasism och hatbrott – Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (2017)

[<https://www.regeringen.se/48d2e5/contentassets/4e8ed488ce034340a7c04eb064cb3092/samlat-grepp-mot-rasism-och-hatbrott--nationell-plan-mot-rasism-liknande-former-av-fientlighet-och-hatbrott>]

Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara (2018)

[<https://www.regeringen.se/49f2a8/contentassets/64308b0cc8a14ddb8532ff541369c602/strategi-for-en-stark-demokrati---framja-forankra-forsvara.pdf>]

Situationsrapporter och uppföljande kommentarer till CERD

Danmark:

Twentieth and twenty-first periodic reports of States parties due in 2013 (2013)

[https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fDNK%2f20-21&Lang=en]

Information received from Denmark on follow-up to the concluding observations (2016)

[https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fDNK%2fCO%2f20-21%2fAdd.1&Lang=en]

Combined twenty-second to twenty-fourth periodic reports submitted by Denmark under article 9 of the Convention, due in 2019 (2019)

[https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fDNK%2f22-24&Lang=en]

Finland:

Twentieth, twenty-first and twenty-second periodic reports of States parties due in 2011 (2012)

[https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fFIN%2f20-22&Lang=en]

Information received from Finland on follow-up to the concluding observations (2013)

[https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fFIN%2fCO%2f20-22%2fAdd.1&Lang=en]

Twenty-third periodic reports of States parties due in 2015 (2016)

[https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fFIN%2fCO%2f23%2fAdd.1&Lang=en]

Information received from Finland on follow-up to the concluding observations (2018)

[https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fFIN%2fCO%2f23%2fAdd.1&Lang=en]

Norge:

Twenty-first and twenty-second periodic reports of States parties due in 2013 (2013)

[https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fNOR%2f21-22&Lang=en]

Information received from Norway on follow-up to the concluding observations (2016)

[https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fNOR%2fCO%2f21-22%2fADD.1&Lang=en]

Combined twenty-third and twenty-fourth periodic reports submitted by Norway under the article 9 of the Convention, due in 2017 (2017)

[https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fNOR%2f23-24&Lang=en]

Information received from Norway on follow-up to the concluding observations (2019)

[https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fNOR%2fCO%2f23-24%2fAdd.1&Lang=en]

Sverige:

Nineteenth to twenty-first periodic reports of States parties due in 2013 (2012)

[https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fSWE%2f19-21&Lang=en].

Information received from Sweden on follow-up to the concluding observations (2015)

[<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G15/039/96/PDF/G1503996.pdf?OpenElement>]

Twenty-second and twenty-third periodic reports of States parties due in 2016 (2017)

[https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fSWE%2f22-23&Lang=en]

Information received from Sweden on follow-up to the concluding observations (2019)

[https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fSWE%2f22-23%2fADD.1&Lang=en]

Tal

Danmark:

Nyårstal

Statminister Lars Løkke Rasmussens nyårstal 2010.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-nytaarstale/lars-loekke-rasmussens-nytaarstale-1-januar-2010/>]

Statminister Lars Løkke Rasmussens nyårstal 2011.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-nytaarstale/lars-loekke-rasmussens-nytaarstale-1-januar-2011/>]

Statminister Helle Thorning-Schmidts nyårstal 2012.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-nytaarstale/helle-thorning-schmidts-nytaarstale-1-januar-2012/>]

Statminister Lars Løkke Rasmussens nyårstal 2013.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-nytaarstale/helle-thorning-schmidts-nytaarstale-1-januar-2013/>]

Statminister Helle Thorning-Schmidts nyårstal 2014.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-nytaarstale/helle-thorning-schmidts-nytaarstale-1-januar-2014/>]

Statminister Helle Thorning-Schmidts nyårstal 2015.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-nytaarstale/helle-thorning-schmidts-nytaarstale-1-januar-2015/>]

Statminister Lars Løkke Rasmussens nyårstal 2016.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-nytaarstale/lars-loekke-rasmussens-nytaarstale-1-januar-2016/>]

Statminister Lars Løkke Rasmussens nyårstal 2017.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-nytaarstale/lars-loekke-rasmussens-nytaarstale-1-januar-2017/>]

Statminister Lars Løkke Rasmussens nyårstal 2018.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-nytaarstale/lars-loekke-rasmussens-nytaarstale-1-januar-2018/>]

Statsminister Lars Løkke Rasmussens nyårstal 2019.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-nytaarstale/lars-loekke-rasmussens-nytaarstale-1-januar-2019/>]

Öppningstal

Statminister Lars Løkke Rasmussens öppningstal i Folketinget 2010.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-aabningstale/statsministerens-aabningstale-2010/>]

Statminister Helle Thorning-Schmidts öppningstal i Folketinget 2011.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-aabningstale/statsministerens-aabningstale-2011/>]

Statminister Helle Thorning-Schmidts öppningstal i Folketinget 2012.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-aabningstale/statsministerens-aabningstale-2012/>]

Statminister Helle Thorning-Schmidts öppningstal i Folketinget 2013.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-aabningstale/statsministerens-aabningstale-2013/>]

Statminister Helle Thorning-Schmidts öppningstal i Folketinget 2014.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-aabningstale/statsministerens-aabningstale-2014/>]

Statminister Lars Løkke Rasmussens öppningstal i Folketinget 2015.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-aabningstale/statsministerens-aabningstale-2015/>]

Statminister Lars Løkke Rasmussens öppningstal i Folketinget 2016.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-aabningstale/statsministerens-aabningstale-2016/>]

Statminister Lars Løkke Rasmussens öppningstal i Folketinget 2017.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-aabningstale/statsministerens-aabningstale-2017/>]

Statminister Lars Løkke Rasmussens öppningstal i Folketinget 2018.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-aabningstale/statsministerens-aabningstale-2018/>]

Statminister Mette Frederiksens öppningstal i Folketinget 2019.

[<https://www.regeringen.dk/statsministerens-aabningstale/statsministerens-aabningstale-2019/>]

Finland:

Nyårstal

President Tarja Halonens nyårstal 2010.

[<https://www.presidentti.fi/halonen/public/default380b.html?contentid=183695&nodeid=41417&contentlan=3&culture=sv-FI>]

President Tarja Halonens nyårstal 2011.

[<https://www.presidentti.fi/halonen/public/default29fb.html?contentid=209440&nodeid=41417&contentlan=3&culture=sv-FI>]

President Tarja Halonens nyårstal 2012.

[<https://www.presidentti.fi/halonen/public/default92f5.html?contentid=237545&nodeid=41417&contentlan=3&culture=sv-FI>]

President Sauli Niinistö's nyårstal 2013.

[<https://www.presidentti.fi/sv/tal/republikens-president-sauli-niinistos-nyarstal-1-1-2013/>]

President Sauli Niinistö's nyårstal 2014.

[<https://www.presidentti.fi/sv/tal/republikens-president-sauli-niinistos-nyarstal-1-1-2014/>]

President Sauli Niinistö's nyårstal 2015.

[<https://www.presidentti.fi/sv/tal/republikens-president-sauli-niinistos-nyarstal-1-1-2015/>]

President Sauli Niinistö's nyårstal 2016.

[<https://www.presidentti.fi/sv/tal/republikens-president-sauli-niinistos-nyarstal-1-1-2016/>]

President Sauli Niinistö's nyårstal 2017.

[<https://www.presidentti.fi/sv/tal/republikens-president-sauli-niinistos-nyarstal-den-1-januari-2017/>]

President Sauli Niinistö's nyårstal 2018.

[<https://www.presidentti.fi/sv/tal/republikens-president-sauli-niinistos-nyarstal-den-1-januari-2018/>]

President Sauli Niinistö's nyårstal 2019.

[<https://www.presidentti.fi/sv/nyhet/republikens-president-sauli-niinistos-nyarstal-den-1-januari-2019/>]

Öppningstal

President Tarja Halonen vid öppnandet av riksmötet 2010.

[<https://www.presidentti.fi/halonen/public/default7270.html?contentid=185524&nodeid=41417&contentlan=3&culture=sv-FI>]

President Tarja Halonen vid öppnandet av riksmötet 2011.

[<http://www.eilen.fi/se/1024/?language=se>]

President Tarja Halonen vid öppnandet av riksmötet 2012.

[<https://www.presidentti.fi/halonen/public/default307f.html?contentid=241037&nodeid=41417&contentlan=3&culture=sv-FI>]

President Sauli Niinistö vid öppnandet av riksmötet 2013.

[<https://www.presidentti.fi/sv/tal/tal-av-republikens-president-sauli-niinisto-vid-oppnandet-av-riksmotet-5-2-2013/>]

President Sauli Niinistö vid öppnandet av riksmötet 2014.

[<https://www.presidentti.fi/sv/tal/tal-av-republikens-president-sauli-niinisto-vid-oppnandet-av-riksmotet-4-2-2014/>]

President Sauli Niinistö vid öppnandet av riksmötet 2015.

[<https://www.presidentti.fi/sv/tal/republikens-president-sauli-niinistos-tal-vid-oppnandet-av-riksmotet-29-4-2015/>]

President Sauli Niinistö vid öppnandet av riksmötet 2016.

[<https://www.presidentti.fi/sv/tal/republikens-president-sauli-niinistos-tal-vid-oppnandet-av-riksmotet-den-3-februari-2016/>]

President Sauli Niinistö vid öppnandet av riksmötet 2017.

[<https://www.presidentti.fi/sv/tal/republikens-president-sauli-niinistos-tal-vid-oppnandet-av-riksmotet-den-2-februari-2017/>]

President Sauli Niinistö vid öppnandet av riksmötet 2018.

[<https://www.presidentti.fi/sv/tal/republikens-president-sauli-niinistos-tal-vid-oppnandet-av-riksmotet-den-6-februari-2018/>]

President Sauli Niinistö vid öppnandet av riksmötet 2019.

[<https://www.presidentti.fi/sv/tal/republikens-president-sauli-niinistos-tal-vid-riksmotets-oppnande-den-25-april-2019/>]

Norge:

Nyårstal

Statsminister Jens Stoltenbergs nyårstal 2010.

[<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/Aew2n/statsminister-jens-stoltenbergs-nyttaarstale>]

Statsminister Jens Stoltenbergs nyårstal 2011.

[<https://www.nrk.no/norge/statsministerens-nyttarstale-2011-1.7446005>]

Statsminister Jens Stoltenbergs nyårstal 2012.

[<https://www.nrk.no/norge/statsministerens-nyttarstale-2012-1.7933654>]

Statsminister Jens Stoltenbergs nyårstal 2013.

[<https://www.nrk.no/norge/statsministerens-nyttarstale-2013-1.10857763>]

Statsminister Erna Solbergs nyårstal 2014.

[<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-nyttarstale/id748426/>]

Statsminister Erna Solbergs nyårstal 2015.

[<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nyttarstalen-2015/id2356841/>]

Statsminister Erna Solbergs nyårstal 2016.

[\[https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nyttarstalen-2016/id2469087/\]](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nyttarstalen-2016/id2469087/)

Statsminister Erna Solbergs nyårstal 2017.

[\[https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-nyttarstale-2017/id2525709/\]](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-nyttarstale-2017/id2525709/)

Statsminister Erna Solbergs nyårstal 2018.

[\[https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-nyttarstale-2018/id2583070/\]](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-nyttarstale-2018/id2583070/)

Statsminister Erna Solbergs nyårstal 2019.

[\[https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-nyttarstale-2019/id2623249/\]](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-nyttarstale-2019/id2623249/)

Öppningstal

Kung Harald V vid Stortingets öppnande 2010.

[\[https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/155/id616349/\]](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/155/id616349/)

Kung Harald V vid Stortingets öppnande 2011.

[\[https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/hans-majestet-kongens-tale-til-det-156-s/id657041/\]](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/hans-majestet-kongens-tale-til-det-156-s/id657041/)

Kung Harald V vid Stortingets öppnande 2012.

[\[https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/hans-majestet-kongens-tale-til-det-157-s/id700770/\]](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/hans-majestet-kongens-tale-til-det-157-s/id700770/)

Kung Harald V vid Stortingets öppnande 2013.

[\[https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/hans-majestet-kongens-tale-til-det-158-s/id737558/\]](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/hans-majestet-kongens-tale-til-det-158-s/id737558/)

Kung Harald V vid Stortingets öppnande 2014.

[\[https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/Hans-Majestet-Kongens-tale-til-det-159-Storting-ved-dets-apning/id2005241/\]](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/Hans-Majestet-Kongens-tale-til-det-159-Storting-ved-dets-apning/id2005241/)

Kung Harald V vid Stortingets öppnande 2015.

[\[https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/hans-majestet-kongens-tale-til-det-159.-storting-ved-dets-apning/id2454996/\]](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/hans-majestet-kongens-tale-til-det-159.-storting-ved-dets-apning/id2454996/)

Kung Harald V vid Stortingets öppnande 2016.

[\[https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/2016/id2513452/\]](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/2016/id2513452/)

Kung Harald V vid Stortingets öppnande 2017.

[\[https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/hans-majestet-kongens-tale-til-det-162.-storting-ved-dets-apning/id2573668/\]](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/hans-majestet-kongens-tale-til-det-162.-storting-ved-dets-apning/id2573668/)

Kung Harald V vid Stortingets öppnande 2018.

[<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/hans-majestet-kongens-tale-til-det-163.-storting-ved-dets-apning/id2612519/>]

Kung Harald V vid Stortingets öppnande 2019.

[<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/hans-majestet-kongens-tale-til-det-164.-storting-ved-dets-apning/id2670835/>]

Sverige:

Jultal

Statsminister Fredrik Reinfeldts jultal 2010.

[<https://www.youtube.com/watch?v=s2Bb13vNTu4>]

Statsminister Fredrik Reinfeldts jultal 2012.

[<https://www.youtube.com/watch?v=kCVM33rTdfg>]

Statsminister Fredrik Reinfeldts jultal 2013.

[<https://www.youtube.com/watch?v=eYT9k3PvjAs>]

Statsminister Stefan Löfvens jultal 2014.

[<https://www.youtube.com/watch?v=NkkptITjqWw>]

Statsminister Stefan Löfvens jultal 2015.

[<https://www.socialdemokraterna.se/vart-parti/vara-politiker/tal/jultal-2015#0>]

Statsminister Stefan Löfvens jultal 2016.

[<https://www.socialdemokraterna.se/vart-parti/vara-politiker/tal/jultal-2016#0>]

Statsminister Stefan Löfvens jultal 2017.

[<https://www.socialdemokraterna.se/vart-parti/vara-politiker/tal/jultal-2017>]

Statsminister Stefan Löfvens jultal 2018.

[<https://www.facebook.com/watch/?v=492199184519944>]

Statsminister Stefan Löfvens jultal 2019.

[<https://www.facebook.com/socialdemokraterna/videos/977689902607889/>]

Öppningstal

Statsminister Fredrik Reinfeldts inledande anförande vid partiledardebatt 2010.

[<https://data.riksdagen.se/fil/F90F3A05-260B-46A6-8709-A998EDCCE0B3>]

Statsminister Fredrik Reinfeldts inledande anförande vid partiledardebatt 2011.

[<https://data.riksdagen.se/fil/BE3840F1-8F05-4DC4-9636-6DE89BBEDE54>]

Statsminister Fredrik Reinfeldts inledande anförande vid partiledardebatt 2012.

[<https://data.riksdagen.se/fil/BBEC905B-C7F5-4B83-9E41-6E2FDEE33A95>]

Statsminister Fredrik Reinfeldts inledande anförande vid partiledardebatt 2013.

[<https://data.riksdagen.se/fil/F33740EF-74E6-4C57-B675-3D3E55617F85>]

Statsminister Fredrik Reinfeldts inledande anförande vid partiledardebatt 2014.

[<https://data.riksdagen.se/fil/CE7ABC2D-27BB-4555-9A34-27DE58F8F59A>]

Statsminister Stefan Löfvens inledande anförande vid partiledardebatt 2015.

[<https://data.riksdagen.se/fil/6E5071CC-2B18-46CB-BE9F-26C353E04A14>]

Statsminister Stefan Löfvens inledande anförande vid partiledardebatt 2016.

[<https://data.riksdagen.se/fil/DD30BF5C-3832-40CF-B5BC-6C8BFE14C97D>]

Statsminister Stefan Löfvens inledande anförande vid partiledardebatt 2017.

[<https://data.riksdagen.se/fil/727354B9-4C64-49C7-A176-1F1E841C612D>]

Statsminister Stefan Löfvens inledande anförande vid partiledardebatt 2018.

[<https://data.riksdagen.se/fil/B9A3F3BE-A092-416A-ADAF-A758B598125A>]

Statsminister Stefan Löfvens inledande anförande vid partiledardebatt 2019.

[<https://data.riksdagen.se/fil/6FAA7A71-917F-4337-9A90-78BEF3CC78AF>]